

Reilummin kohti kasvua

Luottamus on talouden parasta valuuttaa

SDP:n vaihtoehto tiivistetysti

Säästötoimet:	912 M€
Menolisäykset:	828,7 M€
Budjetin tasapaino ennen verotoimia:	83,3 M€
Verotoimet:	+379 M€
Valtiontalouden tasapaino:	+462,3 M€

Sisällys

Johdanto	4
LUOTTAMUS JA KASVU	5
Kasvukäännö: SDP:n yhdeksän kokonaisuutta kasvun vauhdittamiseksi	6
Menoja vähentäviä ratkaisuja	9
Johdonmukaista ja reilua veropolitiikkaa	12
Verojen ja maksujen muutokset	14
Hallitus on pettänyt työllisyyslupauksensa – tarvitaan reilumpi linja	19
Itäisen Suomen kasvun ja elinvoiman tukeminen	25
HYVINVOINTI JA OSAAMINEN	27
Suomessa tarvitaan hyvinvointia tukevaa politiikkaa	29
Koulutus ja osaaminen ovat tulevaisuuden turva	32
ASUMINEN JA LIIKENNE	37
Puolustamme kohtuuhintaista asumista	38
Suomen liikennejärjestelmää on kehitettävä yhdessä sopien	41
TURVALLINEN ARKI	43
Hyvinvointiyhteiskunnassa jokainen on turvassa	44
Arjen turvaa rakennetaan lähellä ihmistä	47
Panostukset puolustukseen vahvistavat Suomen turvallisuutta	49
Suomi on vahvempi osana kansainvälistä yhteisöä	52
PAREMPI HUOMINEN	55
Ilmastotavoitteesta on pidettävä kiinni	56
Maataloustuet on kohdistettava oikeudenmukaisesti	60
Taulukot	62

SDP haluaa palauttaa luottamuksen tulevaan

Suomi elää vaikeaa aikaa. Julkinen velkaantuminen karkaa käsistä. Hallituksen lupaamia työpaikkoja ei näy missään. Monia huolettaa oma tai läheisen työllisyys. Asuntomarkkinat ovat jäässä. Omistusasunnon vaihtaminen ei onnistu eivätkä ensiasunnon ostajat uskalla lähteä liikkeelle. Avoimien työpaikkojen määrä on romahtanut ja konkurssit nousseet ennätystasolle.

Taloudessa on myös valonpilkahduksia, mutta hallituksen epäonnistuneen politiikan vuoksi ne eivät ole yltäneet ihmisten arkeen tai yrityksiin asti. Luottamusta ei voi palauttaa ilman tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä tekoja.

Luottamus ansaitaan.

SDP:llä on reilumpi vaihtoehto.

Hoidamme taloutta tavalla, joka rakentaa luottamusta. Kun enemmistö uskaltaa taas luottaa, se kasvattaa kaikkien kakkua. SDP:n vaihtoehdossa suurempi osa veronalennuksesta menee pieni- ja keskituloisille ja siten kulutukseen, eli arjen välttämättömyyksiin. Kun enemmistön ostovoima vahvistuu, talous vankistuu.

Vapautamme pienten yritysten kasvupotentiaalin nostamalla arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa ja helpottamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamista.

Me ymmärrämme vakauden ja luottamuksen merkityksen. Me emme heikennä Suomen mainetta investointikohteen tempoilevalla ja jatkuvasti edestakaisin muuttuvilla veroratkaisuilla. Meidän vaihtoehdossamme on reilumpi ja suhdannetilanteeseen vastaava verotus. SDP:n vaihtoehdossa valtio ottaa vuonna 2026 yli 400 miljoonaa vähemmän velkaa.

Meidän mallissamme jokainen osallistuu yhteisiin talkoisiin. Kun hyväosaisimmat maksavat vähän enemmän, se näkyy turvana ja vakautena meille kaikille.

Vahvistamme luottamukselle tärkeitä peruspalveluita. Pidämme huolen siitä, että hoitoon pääsee nopeammin ja kouluttautuminen on helpompaa.

Tätä tarkoittaa reilu talous. Kun suomalaiset kokevat, että ketään ei jätetä, luottamus palaa. Kun luottamus palaa, ihmiset uskaltavat yrittää, investoida ja elää.

Syntyy hyvän kierre. Syntyy kasvun kierre.

Tytti Tuppurainen

Puheenjohtaja

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Luottamus ja kasvu

Suomen talous ei kasva, jos emme saa palautettua suomalaisten luottamusta. Kun ihmiset uskaltavat taas luottaa, kääntyy Suomen talouden suunta. SDP sitoutuu omilla talouspoliittisilla valinnoillaan pitämään huolen siitä, että ihan jokaisella on mahdollisuus yrittää ja toteuttaa itseään. Työllistymistä vauhditamme tekemällä osa-aikatyön kannattavaksi, sallimalla opiskelun laajemmin työttömyysturvalla sekä panostamalla nuorten ja pitkäaikaisyöttömien työllistymiseen.

Kasvukäännne: SDP:n yhdeksän kokonaisuutta kasvun vauhdittamiseksi

Suomi tarvitsee reilumman suunnan kohti kasvua. Suomen taloutta jäytää ja jähmettää luottamus-pula. Tähän tarvitaan muutos.

Työllisyyden heikkeneminen, pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja heikko luottamus tulevaan pitävät Suomen taloutta kohmeessa. Hallituksen keväinen ”kylmäkäynnistys” epäonnistui – nyt tarvitaan ripeää ja uskottavaa kasvutoimien kokonaisuutta luottamuksen palauttamiseksi niin koteihin kuin työpaikoille.

SDP:n yhdeksän kohdan kasvukäännne koostuu yksilön työllistymistä helpottavista keinoista, eri toimialojen kasvua vauhdittavista toimista, investointiympäristön parantamisesta, reilun verkkokauppatoiminnan mahdollistamisesta, pk-sektorin kasvun vauhdittamisesta, osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisesta sekä luottamuksen ja ennakoitavuuden tuomisesta työmarkkinoille.

1. Työllistymistä vauhdittavat toimet

SDP ottaa käyttöön suhdanteisiin reagoivan suojaosan työttömyysturvaan, joka kannustaa osa-aikatyöhön. Opiskelu työttömyysturvalla sallitaan laajasti vuoden 2026 loppuun asti, mikä tukee työttömien mahdollisuuksia kehittää osaamistaan pitkittyneen työttömyyden aikana. Perustamme uuden aikuiskoulutustuen, joka kohdennetaan työssä olevien osaamistason nostoon painottuen erityisesti vihreään siirtymään, digitaitoihin ja työvoimapula-aloille.

Ohjaamme työllisyysalueille nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen 30 miljoonaa euroa lisärahoitusta vastinrahaa vastaan. Lisärahoitus alueille jaetaan ensisijaisesti sen perusteella, mitkä työllisyysalueet ovat halukkaita osallistumaan myös omin toimin nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaan. Näin valtion panostus kannustaa kaupunkoja ja alueita myös omiin toimenpiteisiin ja syntyy vipuvaikutus. Uuden palkkatukimallin piiriin arvioidaan pääsevän noin 6 600–8 800 nuorta. Tämä on puolet enemmän kuin hallituksen mallissa.

2. Rakennusala kasvuun

Tuemme rakennusala lisäämällä erityisryhmien investointiavustuksen sekä korjausrakentamisen valtuuksia vuodelle 2026. Korjausrakentaminen on asiakkaan kannalta kustannustehokasta rakennusalan matalasuhdanteessa ja tarjoaa alan ammattilaisille ostovoimaa tukevia urakoita. Samalla asumisen laatu ja energiatehokkuus paranevat.

Ensiasunnon ostajille säädämme määräaikaisen varainsiirtoverovapauden ja asuntolainan korkovähennysoikeuden. Jos ensiasunnon ostaja tekee kaupat vuoden 2026 loppuun mennessä, korkovähennys olisi voimassa ensimmäiset viisi lainavuotta.

3. Kasvurahoituksen ja viennin vahvistaminen

Valtion omistuksia on suunnattava tuottavampiin listamattomiin kasvuyrityksiin. Pääomitamme Tesiä (Suomen Teollisuussijoitus Oy) 200 miljoonalla eurolla per vuosi vuoteen 2030 saakka yksityisten kasvurahastojen rahoittamiseksi.

Tällä hetkellä pankit tarjoavat piensijoittajalle rahastosäästömahdollisuutta listaamattomien yhtiöiden osalta vain siten, että sijoituskohteet haetaan globaalien rahastokumppanuuksien kautta. Avataan kotimaisille piensijoittajille mahdollisuus osallistua kotimaisten kasvuyritysten rahoitukseen rahastomuotoisesti. Täsmennämme tulo-verolakia mahdollistamaan suomalaiset, ei-ammattimaisille sijoittajille tarjottavat suljetut pitkän aikavälin sijoitusrahastot veroneutraalisti niin, että rahasto on verovapaa, mutta sen tuotto verotetaan sijoittajalla. Vahvistamme T&K-panostusten kaupallistamista ja kansainvälistymistä.

4. Vihreiden investointien edistäminen

Laskemme vihreän siirtymän investointien verohuojennuksen alarajaa, jotta investoinnit kasvavat ja ilmastotavoitteita voidaan saavuttaa tehokkaammin. Muuttaisimme T&K-huojennuksen laajemmaksi TKI-huojennukseksi, mikä tukee tutkimusta, kehitystä ja innovaatiotoimintaa.

Säilytämme teollisuuden sähköveron piirissä laajempaa yhteiskunnallista hyötyä tuottavat datakeskukset, kuten esimerkiksi sellaiset, joiden hukkalämpöä on mahdollista hyödyntää. Kaivannaisteollisuuden suhteen tulee huomioida kokonaisvaikutus, olemme valmiita tarkastelemaan alan esittämää hybridimallia kaivosmineraaliverotukseen. Kokonaisverotusta tulee kehittää tavalla, joka tukee kaivosten pitkää elinkaarta ja kaivannaisten jatkojalostamista kotimaassa.

5. Pienten yritysten kasvun tukeminen

Nostamme arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa 30 000 euroon, mikä helpottaa pienyritysten toimintaa. Mikro-yrityksille säädetään määräaikainen verohyvitys, joka on 25 % ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kuluista. Tällainen kannustin olisi palkansaajan kannalta osuvampi kuin se, että irtisanomissuojaa heikennetään kautta linjan ja määräaikaisuuksia saatetaan lisätä myös sinne, missä se ei ole tarpeellista.

Alle 50 hengen mikro- ja pienyrityksille säädämme nopeutetun poistomahdollisuuden digikehityshankkeisiin ja tekoälyn käyttöönottoon. Lisäämme Finnveran suoraa lainoitusta väliaikaisesti pk-sektorin rahoituksen saamisen helpottamiseksi.

6. Puolustusteollisuudelle kotimaisuusaste

Määrittelemme puolustushankinnoille kotimaisuustavoitteen ja laadimme sen saavuttamiseksi toimenpideohjelman yhteistyössä teollisuuden ja elinkeinoelämän kanssa.

Yhteistyössä siviilitaustaisten yritysten kanssa voidaan tukea nykyisten puolustusteollisuuden yritysten mahdollisuuksia nopeuttaa kasvuaan. Vastaavasti siviilipuolen yritykset voivat hyötyä puolustusmenojen kasvusta suoraankin.

7. Reilua verkkokauppaa EU:n ulkopuolelta

Verkkokaupan korjauspaketilla voidaan turvata tasaisempi pelikenttä kotimarkkinoiden yrittäjille, pienentää hiili-vuotoa ja suojata valtion verotulokertymää.

Ensisijainen ratkaisu reilun verkkokauppatoiminnan mahdollistamiseksi ja Kiina-verkkokaupan haittojen estä-

miseksi täytyy tehdä EU-tasolla. Suomen pitää vaikuttaa uudistukseen aktiivisesti, erityisesti tulliuudistusta on nopeutettava. EU:n ulkopuolelta tuleville paketeille tarvitaan käsittelymaksu, alle 150 euroa maksavilta tuotteilta on poistettava tullivapaus, valvontaa on tehostettava datahubilla ja kolmansien maiden tavarantoimittajat on velvoitettava perustamaan varasto EU-alueelle.

Siltaratkaisuna ennen riittäviä EU-tason ratkaisuja otetaan käyttöön joukko kansallisia toimia. Säädetään postitoimijoiden keräämä ”Kiina-lähetysten” kansallinen käsittelymaksu Ruotsin ja Romanian malliin. Ranskan tavoin Suomen on tarvittaessa voitava rajoittaa mainontaa ja sulkea verkkosivuja. Tarvitsemme viranomaisten yhteisen työryhmän valvonnan tehostamiseksi Tanskan tyyliin. Verkkokauppoihin ja -alustoihin liittyvien kysymysten koordinoituvastuu siirretään työ- ja elinkeinoministeriölle seitsemän eri ministeriön hajanaisesta mallista.

Lisäksi kuluttajaturvaa on parannettava, kotimaisen kaupan kilpailuasemaa vahvistettava ja rajaprosesseja sujuvoitettava ilman tarpeetonta byrokratiaa.

8. Osaavan työvoiman saatavuus

Varsinkin korkean teknologian yrityksillä kasvun avain on usein avainhenkilöiden rekrytoiminen keskeisiin rooleihin. Näistä osaajista käydään kovaa kansainvälistä kilpailua, eikä Suomella ole varaa tehdä heidän rekrytoimisestaan tarpeettoman hankalaa tai byrokraattista.

Tarvitsemme työkalupakkiin myös sijoittajan oleskeluluvan, koska nykyiset oleskeluluvat eivät mahdollista oleskelua Suomessa päätoimisena sijoittajana.

Perustamme uuden osaajien ohjelman, jonka tavoitteena on houkutella erityisesti sellaisia erityisosaajia ja tutkijoita

Suomeen, jotka eivät enää pidä Yhdysvaltoja varten otettavana kohteena.

9. Luottamusta ja ennakoitavuutta työmarkkinoille

Riitaiset työmarkkinat aiheuttavat suorien menetysten lisäksi vakavaa haittaa pidemmällä aikavälillä. Työmarkkinajärjestelmän ongelmat vähentävät Suomen houkuttelevuutta investointiympäristönä. Luottamus kannattaa palauttaa.

Valtakunnansovittelijan johdolla on perustettava työmarkkinakompassi, jossa työmarkkinaosapuolet ja keskeiset ministeriöt tuottavat vuosittain yhteisen tilannekuvaraportin ja pohjan yhteiselle palkkatilastoinnille. Tällä hetkellä sopimuskierroksia haittaa yhteisen luotettavan palkkatilastoinnin puute, joka vaikeuttaa neuvotteluja ja heikentää luottamusta.

Hallituksen tulee pyrkiä työmarkkinajärjestöjen kanssa konkreettiseen yhteistyöhön, jossa sovitaan sitoumuksista investoida Suomeen, nuorten työllistämisestä sekä koulutus- ja maahanmuuttopolitiikasta.

Menoja vähentäviä ratkaisuja

Teollisuuden sähköistämisen tuen lakkautus

-150 M€

Teollisuuden sähköistämisen tuki on suurelta osaltaan säilyttävä tuki, joka on sähkömarkkinoiden uudessa tilanteessa kallis ja tarpeeton. Säilyttävistä tuista tulee siirtyä uudistaviin.

Tasaleikkaus 10 % kaikista muista suorista yritystuista

-100 M€

Vuoden 2025 valtion budjetissa valtionavut elinkeinoelämälle olivat yhteensä 4,2 miljardia euroa. Suoria yritystukia puolestaan myönnettiin Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2024 yhteensä 1,102 miljardia euroa. Sähköistämisen tuen lakkautuksen jälkeen jäljelle jää vielä vajaan miljardin euron kokonaisuus. Julkisen talouden tiukassa tilanteessa SDP esittää muihin suoriin yritystukiin maltillista 10 %:n leikkausta.

Sairaanhoitovakuutuksen lääkärinpalkkiot

-100 M€

SDP:n vaihtoehdossa luovutaan epäonnistuneista Kela-korvauskokeiluista sekä säästetään lääkärinpalkkiomenoista. Korvaukset eivät ole lyhentäneet hoitojonoja ja kohdentuvat yhteiskunnan kaikista varakkaimmille. Tiukassa tilanteessa on mieluummin huolehdittava hyvinvointialueiden kyvystä tarjota palveluita kaikille. Hallituksen uudistetussa mallissa on samat hoidon jatkuvuuden ongelmat kuin edellisissäkin.

Kotihoidontuen rajaaminen alle 24 kk:n ikäisille ja sisarkorotusten poistaminen

-120 M€

Kotihoidontuen rajaaminen alle kaksivuotiaille ja sisarkorotusten poisto yhdistettynä varhaiskasvatusmaksujen alentamiseen tukevat lapsiperheiden vanhempien työllisyyttä ja työelämän tasa-arvoa. Valtiovarainministeriö on arvioinut muutoksella olevan merkittävä työllisyyttä pitkällä aikavälillä vahvistava vaikutus.

Maataloustukien rajaaminen markkinoille tuottamattomilta tiloilta

-100 M€

SDP kohdentaa tuet tiloille, joilla on aidosti tuloja ruuantuotannosta. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan maatalouden myyntituloja ei ollut 13 100 tilalla vuonna 2020. Näistä kuitenkin noin 10 000 tilaa on vastaanottanut valtion tai muita tukia yhteensä noin 86 miljoonan euron edestä. Tilanteessa, jossa valtiontaloutta sopeutetaan jokaisella sektorilla, tulee myös maataloustukia kohdentaa tarkemmin ja hakea säästöjä epätarkoituksenmukaisesti kohdentuvista tuista.

Sairauspäivärahan kustannusten vähentäminen osasairauspäivärahan käyttöä edistämällä**-60 M€**

Työkyvyttömyyden kulujen arvioidaan olevan yli 10 mrd. euroa vuodessa.

Sairastumisen jälkeistä työhön paluuta ja kuntoutumista on mahdollista vauhdittaa. Sairauspäiväraha-kauden aikainen tuki sekä velvoitteet ja kannustimet työhön palaamiseksi ja sen edistämiseksi jäävät nykyjärjestelmässä helposti kevyiksi. Osasairauspäivärahan edistämällä voidaan osaltaan lievittää näitä ongelmia. SDP esittää uudistusta, jossa työntajalle asetetaan velvoitteita helpottaa työhön paluuta esimerkiksi työtehtäviä tai olosuhteita mukauttamalla. Samalla työntekijän velvollisuutta osallistua työhön paluuta edistäviin toimiin tiukennetaan. Muissa Pohjoismaissa ja Hollannissa on saatu vastaavista malleista hyviä kokemuksia.

Jakamattoman varauksen pienentäminen**-50 M€**

Vuoden 2026 talousarviossa jakamaton varaus on 89 miljoonaa. SDP kohdentaisi tästä rahasta 20 miljoonaa ammatillisen koulun akuuttien ongelmien ratkaisemiseen ja 30 miljoonaa perusväylänpidon korjausvelan kasvun hillitsemiseen. SDP vaihtoehdossa jakamaton varaus pienenisä siis 39 miljoonaan. Pienempi kokonaisaliäämä takaa SDP:n vaihtoehdossa riittävän liikkumavaran yllättäviin menoihin.

Lunastuslain korvausperusteet**-5 M€**

Lunastuslain mukaisia korvauksia on kohtuullistettava.

Lomituskorvauksien poisto ravi- ja ratsuhevosten osalta sekä turkistarhoilta**-10 M€**

Tiukassa julkisen talouden tilanteessa tuet on keskitettävä huoltovarmuuden kannalta olennaisiin kohteisiin ja ennen kaikkea elintarvikkeiden tuotantoon. Markkinaehtoisen toiminnan tukeminen lomituskorvauksin ei ole perusteltua.

Hallinnon lisäsäästö 0,25 %**-20 M€**

Valtiovarainministeriön selvityksessä mahdollisista säästökohteista esitettiin pienehköä lisäsäästöä laajasti eri hallinnonaloille.

Työttömyysturvamenojen alempi taso (toimeentulotuen muutokset)**-50 M€**

SDP ei toteuttaisi hallituksen esittämää heikennystä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten minimoitoimeentuloon. Toimeentulotukimenot ovat tästä syystä SDP:n vaihtoehdossa korkeammat. Vastaa-
vasti SDP:n mallissa työttömyysturvamenot eivät kasva. Lisäksi työllisyyspalvelut kohdentuvat paremmin
aidosti niistä hyötyville.

Datakeskusten tuki**-47 M€**

Investointiympäristön ennustettavuus ja pitkäjänteinen veropolitiikka ovat keskeisen tärkeitä periaatteita,
kun talouskasvulle rakennetaan kestävä pohjaa. Hallituksen tempoileva ja sekava veropolitiikka olisi
koomista seurattavaa, ellei se aiheuttaisi myös todellista haittaa. Ensin makeisvero korvattiin kaivoksille
ja datakeskuksille yllättäen säädetyllä sähköverotuksen kiristyksellä ja sitten veron vaikutusta lähdetään
korvaamaan uudella yritystuella. SDP jättäisi koko sekavan sirkuksen tekemättä. Tämän seurauksena SDP:n
vaihtoehdossa sähköveron tuotto on laskennallisesti matalampi, mutta uutta yritystukea ei myöskään
tarvita. On myös mahdollista, että johdonmukaisemmalla politiikalla Suomeen kohdentuisi enemmän
investointeja, jolloin verotulojen menetys jäisi pienemmäksi.

Valtion määrärahamuutokset**Maankäytön muutosmaksu****100 M€**

SDP kannattaa maankäyttösektorin muutosmaksun käyttöönottoa metsäkadon ja päästöjen vähentämiseksi.

Säästöt ja tulomuutokset yhteensä**+ 912 M€**

Johdonmukaista ja reilua veropolitiikkaa

Hyvän veropolitiikan pitää noudattaa hyvän verojärjestelmän yhteisesti tunnustettuja ominaisuuksia, kuten ennakoitavuutta ja oikeudenmukaisuutta, ja sen tulee olla hyvinvointia edistävää. Toissijaisesti verojärjestelmän tulee edistää kestävää siirtymää samalla kun sosiaalinen oikeudenmukaisuus varmistetaan määräämällä verot maksukyvyn mukaan.

Hallituksen veropolitiikka on sekavaa ja ristiriitaista. Se heikentää kuluttajien luottamusta ja Suomen mainetta investointikohteena samalla kun alijäämät pahenevat.

Vuosi sitten hallitus ilmoitti suurieleisesti kutsuneensa myös hyvätuloiset sopeutustalkoisiin, kun pieni osa hallituskauden alun kaikkein suurituloisempia koskevista veroalesta peruttiin indeksijäädytyksellä. Puoli vuotta myöhemmin hallituksen kelkka kääntyi. Yli 90 000 vuodessa ansaitseville kohdennettiin historiallisen suuri tuloverotuksen alennus. Pieni- ja keskituloiset jäivät taas osattomiksi, kun hallituksen täsmäkiristykset järjestäytyneiden palkansaajien verotukseen ja kotona työskenteleviin yhdessä nousevien työttömyysvakuutusmaksujen kanssa syöivät veronalennukset lähes kokonaan.

Hallituksen veropolitiikan sekavuus ei rajoitu suurituloisten ansiotuloverotukseen. Investointien verokohtelu on sekamelska. Ensin piti tulla makeisvero. Alan protestoinnin jälkeen se korvattiin hätäisesti keksityllä datakeskusten ja kaivosten sähköverotuksen korotuksella. Kun taas puolestaan näiden alojen toimijat uhkaavat perua investointejaan,

on taas pakittamisen paikka. Hallitus on luomassa uutta yritystukea korvaamaan juuri päättämänsä korvaavan verotoimen vaikutusta. Kokonaisuus ei ole omiaan lisäämään luottamusta. Se ei ole hyvää veropolitiikkaa.

Nyt on keskituloisen vuoro

SDP esittää ansiotuloverotukseen 400 miljoonan kevennyksiä ja verotuksen painopisteen siirtoa tuloverotuksesta haittaveroihin sekä veropohjan aukkojen tukkimiseen. Yritys- ja pääomatuloverotuksen tulee kannustaa investointeihin ja kasvuun verosuunnittelun ja välttelyn sijaan. Tempoilu eri sektorien verokohtelussa pitää lopettaa. SDP:n mallissa kaikki alle 8 000 euroa kuukaudessa ansaitsevat maksavat palkastaan vähemmän tuloveroa.

SDP:n vaihtoehdossa nyt on pieni- ja keskituloisten vuoro. Kotimarkkinoiden luottamus pitää palauttaa ja ostovoimaa parantaa niillä ryhmillä, joilla lisätulot menevät voimakaimmin arjen välttämättömyyksiin ja tukevat sitä kautta kysyntää ja työllisyyttä.

Hallitus ei tee mitään varakkaiden yksilöiden ja yritysten harjoittamalle aggressiiviselle verosuunnittelulle ja kieltäytyy korjaamasta listaamattomien yhtiöiden osinkoverotusta asiantuntijoiden lähes yksimielisestä kannasta huolimatta. Nykyinen veromalli vinouttaa investointeja ja heikentää tuottavuuden kehitystä. Hallituksella ei ole vastausta kansainvälisten sijoittajien verovälttelylle, johon kuuluu

esimerkiksi konsernien korkokikkailu, veroparatiiseihin asumaan muuttaminen ja sijoituskuorien hyödyntäminen.

Esitämme toimenpidepakettia aggressiivisen verosuunnittelun kitkemiseksi. Valtio menettää miljardeja euroja vuosittain verosuunnitteluun, veronkiertoon ja harmaaseen talouteen. Näihin on puututtava osana järkevää taloudenpitoa.

Suomessa jaetaan liian avokätisiä ja tehottomia tukia yrityksille, jotka harjoittavat ympäristölle haitallista politiikkaa. Sen sijaan, että ne auttaisivat innovaatioissa ja kasvus-

sa, laajoista yritystuista hyötyvät jo ennestään menestyvät yritykset. Suomi ei pääse päästötavoitteisiinsa nykyisellä politiikalla osin fossiilisten ja saastuttavien polttoaineiden runsaan käytön vuoksi. Tähän tulee puuttua.

Hallituksen veropolitiikka suosii omistamista ja haitallista kulutusta. Oikeudenmukainen vaihtoehto on lähes täysin päinvastainen. Suomessa verojärjestelmän painopistettä tulee siirtää työn verotuksesta omistamisen ja haitallisen kulutuksen verotukseen. SDP:n vaihtoehto alentaa lähes kaikkien työssäkäyvien verotusta.

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Hallitus vie pieni- ja keskituloisilta toisella kädellään sen minkä toisella antaa. Veronalennukset eivät auta, kun järjestäytyneitä työntekijöitä rangaistaan veronkorotuksella. Epäonnistunut työllisyyspolitiikka johtaa työttömyysvakuutusmaksun nousuun kaikilla palkansaajilla. Samaan aikaan yli 9 000 euroa kuukaudessa ansaitseville ja ennen kaikkea miljonääreille hallitus kohdentaa kymmenien tuhansien eurojen veronalennukset. Tämä rahoitetaan lisävelalla ja pikavipillä valtion eläkerahastosta.

SDP:n linja: Kohdennamme niukan veronalennusvaran pieni- ja keskituloisille, koska vähäinenkin kevennysvara on syytä jakaa reilummin. Näin saadaan myös kotimaiseen kysyntään vauhtia. Me säilytämme erityisesti keskituloisille tärkeän liiton jäsenmaksun verovähennys-oikeuden. Tuemme työllisyyttä, asuntokauppaa sekä kotipalveluiden saatavuutta. SDP:n verokokonaisuus hyödyttää keskituloisten lisäksi varsinkin kotipalvelualalla toimivia pienyrittäjiä ja heidän asiakkaitaan.

Verojen ja maksujen muutokset

Ansiotuloverotuksen kokonaisuus **-415 M€**

Ylimpien marginaaliverojen nykytaso **+506 M€**

Veronalennusvara on viisasta ja reilua kohdentaa pieni- ja keskituloisille kulutuskysynnän tukemiseksi. SDP ei kohdentaisi suurinta veronalennusta yli 8000 €/kk ansaitseville.

Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus kaikille **-185 M€**

SDP tekisi normaalit indeksitarkistukset kaikille tuloluokille.

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuuden palautus **-171 M€**

SDP ei toteuttaisi täsmäkiristystä järjestäytyneille työntekijöille eikä myöskään yrityksille.

Pieni- ja keskituloisten työtulovähennyksen korotus **-200 M€**

SDP kasvattaa pieni ja keskituloisten työtulovähennystä 200 miljoonalla eurolla vuodessa hallitusta enemmän, millä SDP alentaa pieni- ja keskituloisten palkansaajien tuloverotusta ja kannustaa työntekoon.

Aikuiskoulutustuki 2.0:n työttömyysvakuutusmaksun kompensointi **-50 M€**

SDP:n uuden aikuiskoulutustukimallin vaikutus työttömyysvakuutusmaksuun kompensoidaan palkansaajien tuloverotuksessa.

Pitkäaikaistyöttömien, ikääntyneiden ja nuorien työtulovähennyksen korotus **-107 M€**

Lisätään pitkäaikaistyöttömille korotettu työtulovähennys. Parannetaan alle 25-vuotiaiden ja ikääntyneiden työtulovähennystä.

Kotitalousvähennyksen korotus hoiva- ja hoitotyöstä -64 M€

Otetaan uudelleen käyttöön hoiva- ja hoitotyön 60 %:n vähennyskelpoisuuden kokeilu hallituksen 35 %:n sijaan. Lasketaan kotitalousvähennyksen omavastuu 100 euroon. Selvitetään kotitalousvähennyksen käyttöä asunto-osakkeen ja taloyhtiön remontteihin. Korotetaan vähennys muun työn osalta tasolle 40 %.

Korotettu matkakuluvähennys -59 M€

Korotetaan matkakuluvähennystä laskemalla omavastuu 750 euroon ja nostamalla enimmäismäärä 8 400 euroon.

Yksityishenkilöiden lahjoitusten verovähennys -3 M€

Laajennetaan ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjä koskevaksi.

Asuntolainan määräaikainen korkovähennys ensiasunnoista -8 M€

SDP vauhdittaa asuntokauppaa kohdentamalla viiden vuoden määräaikaisen korkovähennysoikeuden ensiasunnonostajille, jotka tekevät kaupan vuonna 2026. Määräaikaisella toimella käynnistetään ostoketjuja.

Työhuonevähennys ja työsuuhdepolkupyörien verovapaa etu -74 M€

SDP kohdentaa verovähennyksiä sekä välttämättömiin työmatkoihin kuin myös kotona työskentelyyn. Pyöräilyn edistäminen on monella tapaa perusteltua. Se tukee kansanterveyttä ja työkykyä samalla kun pyöräily myös vähentää päästöjä ja liikenneturhia.

Omistamisen ja varallisuuden verotuksen kokonaisuus **+544 M€**

Listamattomien osakeyhtiöiden osinkojen huojennuksen poisto **268 M€**

Listamattomien osakeyhtiöiden osinkojen verotusta uudistetaan VM:n esittämällä mallilla.

Sijoitusvakuutusten (sijoituskuorien) verotus **120 M€**

Suomalaisilla on kymmeniä miljardeja euroja piilossa verotukselta vakuutuskuorissa. Vakuutuskuorille säädetään vuosittainen varallisuusvero, jolla kompensoidaan niihin kertyvien tulojen verovapautta.

Verovapaiden yhteisöjen 5 %:n lähdevero **90 M€**

Veropohjan tiivistämiseksi rahastojen ja muiden osinkoveroista vapautettujen yhteisöjen saamille osingoille otetaan käyttöön 5 prosentin lähdevero.

3 %-yksikön korotus yli miljoonan euron perintöihin, alaraja 40 000 **10 M€**

Perintöveron alaraja nostetaan 40 000:een. Yli miljoonan euron perintöosuuksista maksettavaa perintöveroa korotetaan 3 %-yksiköllä molemmissa veroluokissa.

Kansainvälisen verosuunnittelun vaikeuttaminen arvonnousuverolla **25 M€**

Säädetään verotusoikeus Suomessa asumisaikana kertyneen omaisuuden realisoitumattoman arvonnousun osalta.

Metsälahjavähennyksen poisto **8 M€**

Poistetaan metsän lahjoittamiseen luotu verotuki.

Metsävähennyksen korotuksen poisto **23 M€**

Varainsiirtoveron reilumpi malli **0**

Ensiasunnon ostajan varainsiirtovapaus palautetaan vuonna 2023 voimassa olleen lainsäädännön kaltaisena. Nykyisen lainsäädännön mukaisia alennettuja kiinteistöveroprosentteja sovelletaan omaan käyttöön hankittaviin asunto-osakkeisiin ja kiinteistöihin. Muille varainsiirtoverovelvollisille säädetään vuoden 2023 mukaisen lainsäädännön veroprosentit. Uudistus on kustannusneutraali verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Yritysverotuksen kokonaisuus -65 M€

Konsernien korkovähennysoikeuden rajaus 100 M€

Suurten yritysten korkovähennysrajoituksia tiukennetaan aggressiivisen verosuunnittelun hillitsemiseksi. Korkovähennysrajoituksen soveltamisen alarajaa lasketaan, tasevapautus poistetaan ja rahoitusalan poikkeuksista luovutaan.

TKI-vähennyksen laajennus innovaatiotoimintaan -50 M€

Nykyinen yritysverotus ei tunnista eikä kannusta innovaatioita. SDP esittää verovähennystä tuottavuus-toimena.

Datakeskusten sähköveroluokka nykytasolla -47 M€

Tempoileva veropolitiikka ei lisää Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Veromuutokset tulee valmistella huolella.

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus yrityksille -20 M€

Pienyrittäjien ALV-rajan korotus 30 000 euroon -35 M€

Arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröitymispakon rajaa nostetaan 20 000 eurosta 30 000 euroon pienten yritysten sääntelyn keventämiseksi.

Mikroyrittäjän rekrytointituki 25 %:n verohyvitys työntekijän palkkakuluista -13 M€

Ensimmäisen työntekijän palkkaaminen on suuri muutos mikroyrittäjälle. SDP luo kannustimen helpottamaan tämän askeleen ottamista.

Vihreän siirtymän investointituen parempi malli ei kustannusta vuonna 2026

SDP esittää, että hallituksen vihreän siirtymän mallia muutetaan lausuntopalautteen perusteella paremmin vihreää siirtymää edistäväksi alentamalla 50 miljoonan euron investointivaatimusta pienemmäksi 25 miljoonaksi euroksi, jolloin tuki edistäisi useampaa energia-alan investointia.

Kulutus- ja energiaverotuksen kokonaisuus **+315 M€**

14 %:n ALV-kannan kevennys 0,5 prosenttiyksiköllä, ei toteuteta **+149 M€**

Tutkimusten mukaan hyvin pienet arvonlisäverotuksen alennukset eivät juurikaan siirry hintoihin.

Oluen alkoholiveron palautus normaalille uralle **+54 M€**

Hallitus korottaa alkoholiveroa pääasiassa muissa tuotekategorioissa paitsi oluessa. Alkoholihaitat riippuvat kokonaiskulutuksesta. SDP palauttaisi oluen veron samaan linjaan kuin muissakin tuotteissa.

Suuripäästöisten autojen ajoneuvoveron kevennyksen peruminen **+50 M€**

SDP palauttaisi ajoneuvoveron päästöprogression suuripäästöisille autoille fiskaalisista ja ekologisista syistä.

Nestemäisten polttoaineiden valmistevero **+42 M€**

Hyvin pieni valmisteverotuksen muutos katoaa todennäköisesti jakeluportaan katteisiin vaikuttamatta merkittävästi pumppuhintoihin.

Tullin ja postin toimet krääsätuonnin rajoittamiseksi (verotuottovaikutus) **+32 M€**

SDP:n kasvupaketissa kuvattu toimenpidekokonaisuus nostaisi Kaupan liiton arvion mukaan kotimaisia verotuottoja jopa lähes 100 miljoonalla eurolla.

Maatalouden energiaveron palautuksen poisto fossiilisilta polttoaineilta **+30 M€**

Fossiilisten polttoaineiden verotuista tulee luopua.

Jakeluvelvoitteen palautus alkuperäiselle uralle **-72 M€**

Valtion verotulot jäävät pienemmiksi kevyemmin verotetun biokomponentin vuoksi.

Turpeen verotuen leikkaus **+30 M€**

Verotuksen muutokset yhteensä **+379 M€**

Hallitus on pettänyt työllisyyslupauksensa – tarvitaan reilumpi linja

Hallituksen säästötoimet ovat omalta osaltaan heikentäneet työllisyyttä ja kasvua sekä vaikuttaneet talouskasvun hyytymiseen. Kuluttajat eivät uskalla kuluttaa työttömyyden pelossa, vaan säästävät rahojaan pankkitileilleen pahan päivän varalle. Hallitus onkin syyttänyt talouskasvun puuttumisesta ja kulutuksen vähenemisestä kansalaisia, vaikka sen omat keinot ovat epäonnistuneet.

Kaikilla työelämäheikennyksillään hallitus on vienyt palkan- saajien ja kotitalouksien luottamuksen. Sen toimiin liittyy paljon epävarmuuksia ja yltiöoptimistia odotuksia. Työllisyyden laskun jatkuttua ennätyspitkään hallituksen itselleen asettamat ja ennakoidut yli 2 miljardin tulot 100 000 lisätyöllisestä jäävät toteutumatta tällä vaalikaudella. Sen sijaan työttömien määrä on kasvanut yli 70 000:lla. Hallitus on epäonnistunut itselleen asettamissa työllisyystavoitteissa.

Orpon hallituksen työllisyystoimet ovat tosiasiaassa olleet työntekijöiden työsuhte- ja työttömyysturvan heikennyksiä sekä työttömien työnhakijoiden sanktioiden lisäämistä. Todelliset työllisyystoimet loistavat poissaolollaan. Työttömyys on kasvanut ennätyslukemiin ja työttömyysasteen trendiluku nousi vuoden 2025 elokuussa 10 prosenttiin. EU-tasolla vain Espanjan työttömyys on ollut korkeampi. Työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2025 syyskuussa 308 900 ja pitkäaikaistyöttömiä 131 000. Pitkäaikaistyöttömien osuus on yli 42 prosenttia kaikista työttömistä työnhakijoista.

Hallituksen puhdas keppipolitiikka on osoittanut toimimattomuutensa. Historiallisen hirveisiin työttömyyslukuihin on reagoitava nopeasti. Pikatoimena SDP helpottaisi työttömyyskriisiä rakennusalan hätäpaketilla. Koska kaikki työ on arvokasta, vauhdittaisimme ihmisten työllistymistä kannustamalla ihmisiä ottamaan vastaan myös osa-aikatyötä. Työttömyysturvan ja asumistuen suojaosien avulla ihminen voi ottaa vastaan myös osa-aikaista ja lyhytkestoista työtä ja saada sitä kautta itsensä työpolun alkuun. Tarvitaan myös toimenpiteitä, jotka parantavat tilannetta pidemmällä aikavälillä. Me parantaisimme pienyritysten asemaa ja helpottaisimme ensimmäisen työntekijän palkkaamista. Meidän vaihtoehdossamme tuetaan kotimaista ostovoimaa ja kulutusta reilummalla verotuksella.

Isona työllistämiskeinona hallitus on mainostanut 18–29-vuotiaiden nuorten työllistämisseteliä. Seteli on periaatteessa palkkatuettua työtä, vain kohdennettuna nuoriin. Seteliin varattu 30 miljoonan euron kertarahaus on riittämätön. Se auttaa mahdollisesti työllistämään noin 6 % ikäryhmän työttömistä. Heistä 94 % jää ulkopuoliseksi ja sivulliseksi, joille hallituksella ei ole tarjottavaa. Syyskuussa 2025 ikäryhmästä työttömänä olleesta 66 500 nuoresta hanke työllistää arvioiden mukaan noin 3 300–4 400 nuorta työtöntä. Me mahdollistamme työllisyysalueiden auttaa nuoria ansiotyöhön hallitusta vahvemmalla mallilla.

Hallitus on myös äänekkäästi mainostanut työttömien mahdollisuutta kouluttautua työttömyysturvalla avoimissa

korkeakouluissa, mistä esitys vielä puuttuu. Hankkeen ulkopuolelle aiotaan kuitenkin jättää ammatillinen koulutus. Tämä heikentää erityisesti työttömyyden aikaista osaamisen kehittämistä, joka olisi ensiarvoisen tärkeää työllistymisen kannalta.

Toimivat palvelut ovat avain parempaan työllisyyspolitiikkaan

Hallitus siirsi TE-palveluiden vastuun kunnille vuoden 2025 alusta alimitoitettuna. Kuntaliiton arvion mukaan TE-palveluiden siirto tehtiin 100–120 miljoonaa euroa aliresursoituna. Suuren työttömyyden takia kuntien rahoitus työttömyysturvasta on noussut 785 miljoonaa euroon, josta kompensoitiin kunnille 700 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Kompensointi jäi tältäkin osin 85 miljoonaa euroa alimittaiseksi.

Kuntien työttömyysturvamenojen ennakoidaan nousevan vuonna 2026 vielä rajusti, koska erityisesti pitkäaikaisytyöttömyys jatkaa kasvuun. Nyt kuntien työttömyysturvamenosta 80 % kertyy yli 400 päivää työttömänä olleista. Kuntien ja työllisyysalueiden rahat ovat vähissä, eikä niillä

ole mahdollisuutta tehdä työllistämis- ja aktivointitoimia siinä laajuudessa kuin nyt on tarve. Työnvälitys-, työllisyys- ja aktivointipalveluihin pitäisi satsata nykyistä enemmän, jotta työttömät työnhakijat saadaan työllistymään nopeammin.

Tämän takia SDP esittää, että hallitus tekee pikaisesti selvityksen toimenpiteistä, joilla nostetaan aktivointiastetta erityisesti pitkäaikaistyöttömien osalta ja helpotetaan kuntien tilannetta työttömyysturvan sakkomaksujen suhteen. Selvityksen jälkeen hallituksen tulee tuoda eduskuntaan esitys, jolla kunnat vapautetaan määräaikaaisesti sakkomaksusta niiden työttömien osalta, jotka osallistuvat työllistymistä edistäviin palveluihin.

Työllisyysalueiden toimintaa ovat haitanneet TE-uudistuksen mukanaan tuomat uudelleenorganisoinnit ja muutosneuvotteluprosessit. Kuntien työllisyyspalveluissa käytetään tällä hetkellä resursseja myös toimiin, jotka eivät tuota työllisyysvaikutuksia. Iso osa asiakkaista hyötyisi työllisyyspalveluiden sijaan muista sosiaalipalveluista ja sosiaaliturvasta. Nyt työllisyyspalveluiden henkilökuntaresurssit eivät riitä varsinaiseen työllistämistä edistävään toimintaan.

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Hallitus uskoo luovansa työpaikkoja vaikeuttamalla ihmisten arkea ja helpottamalla irti-sanomista. Tulostaulu puhuu puolestaan: työpaikkoja ei ole syntynyt, päinvastoin, taantuma on syventynyt ja työttömyys on pahentunut vuosi vuodelta.

SDP:n linja: Hoidamme työttömyyskriisiä rakennusalan hätäpaketilla, parantamalla pienyritysten asemaa ja helpottamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamista. Työllisyysalueille teemme hallituksen esitystä vahvemman mallin, jolla nuoria autetaan ansiotyöhön. Reilumpi, tavallisille suomalaisille arjen ostovoimaa tuova verotus tukee kotimaista ostovoimaa ja kulutusta. Suojaosat kannustavat ottamaan vastaan myös osa-aikaista ja lyhytkestoista työtä.

Työllisyyden edistämisen palveluissa keskiössä pitää olla vaikuttavuus. Työttömäksi jäänyt on ohjattava niihin palveluihin, joista on hänelle hyötyä takaisin avoimille työmarkkinoille pääsemisessä.

Hallitus ei anna hyvinvointialueille mahdollisuuksia panostaa riittävästi ihmisten työkyvyn tukemiseen. Nykyisessä tilanteessa hyvinvointialueet eivät voi tukea työllisyysalueita työllistämispalveluissa riittävästi, vaan tarvitaan enemmän työkykyarviointeja ja terveystarkastuksia. Ne eivät myöskään hoida sosiaalista kuntoutusta riittävän nopeasti. Hyvinvointialueiden puuttuvista työkykypanostuksista maksetaan kunnissa moninkertaisesti työttömyysmenoina. SDP:n vaihtoehdossa vahvistamme kuntien mahdollisuuksia panostaa työllisyyspalveluihin. KEHA-keskuksen (vuoden 2026 alusta työllisyys-, kehittämis- ja hallinto-keskuksen) tilastoinnin, tietojen ja vaikuttavuuden tutkimuksen pitää tukea nykyistä paremmin työllisyysalueiden työtä.

Työsuojelun valvonta tukee työehtojen noudattamista

Työsuojeluviranomaisten työmäärä on kasvanut, heille on tullut uusia tehtäviä ja käsiteltävät tapaukset ovat monimutkaistuneet. Resurssit eivät ole silti pysyneet tässä kehityksessä mukana. Tehtävien lisääntyessä valvonta-

käyntien määrä on laskenut, kun henkilöstöä on vähennetty. Valvontakäynnit ovat laskeneet 24 500 käynnistä vuonna 2023 vain 19 000 tarkastukseen vuonna 2025.

Paikallisen sopimisen laajentaminen on lisännyt muun muassa työehtojen kiertämisen riskiä. Saatavuusharkinnan avaamiset ja paikallinen sopiminen tulevat lisäämään valvonnan tarvetta ja muuttamaan sen kohdetta. Esimerkkeinä tästä ovat Turun telakan alipalkkaustapaukset ja niihin kytkeytyvät hämärät aliurakointiketjutukset, joissa työntekijä ei tiedä, kenelle hän tekee töitä ja minkälaisessa työsuhteessa. Tämä on väärä suunta, joka palkkavarkauksien lisäksi heikentää veropohjaa sekä vääristää elinkeinoelämän kilpailua.

Ammattiliittojen jäsenyys tukee vakautta

Ammattiliittojen jäsenmaksun verovähennysoikeuden poisto on laskenut liittojen järjestäytymisastetta Ruotsissa ja Norjassa. Lisäksi norjalaisessa tutkimuksessa on havaittu, että ammattiliittojen järjestäytymisasteen nousu vahvistaa yritysten tuottavuutta ja kasvattaa työntekijöiden palkkoja. Tätä taustaa vasten onkin täysin käsittämätöntä, että hallitus on päättänyt poistaa ammattiliittojen jäsenmaksun verovähennysoikeuden, vaikka sen vaikutukset koko valtion talouteen ovat huomattavan positiiviset. SDP säilyttäisi ammattiliittojen jäsenmaksun verovähennysoikeuden.

Työnantajan vastuuta huolehtia työntekijöiden osaamistasosta tulee vahvistaa lakisääteisesti

Yritysten ja yhteiskunnan etu on, että työntekijöiden osaaminen on ajan tasalla. Aineettoman pääoman eli osaamisen kartoittamisen tulisi olla yhtä tärkeä osa yritysten raportointia kuin tilinpäätöksen tekeminen aineellisesta pääomasta, kuten koneista ja laitteista.

Työntekijöiden osallistuminen työnantajan maksamiin koulutuksiin väheni merkittävästi koronapandemian aikana. Suomi on jäämässä selvästi alle EU-maiden keskiarvon, kun verrataan, miten suuri osuus yritysten työvoimakustanuksista menee koulutukseen.

Moni työntekijä haluaa ylläpitää ja päivittää omaa osaamista työsuhteen aikana. Työelämän kasvavat vaatimukset tarkoittavat usein sitä, että opiskelu työn ohessa ei ole mahdollista. Myös taloudellisesti se on erittäin vaikeaa Orpon hallituksen poistettua aikuiskoulutustuen sekä yritysten koulutusvähennyksen ja julkisyhteisöjen koulutuskorvauksen.

Työntekijöiden osaamistason parantamisella on suora yhteys tuottavuuteen, kilpailukykyyn ja kasvun aikaansaamiseen. Se on myös hyödyksi yritysten muutostilanteissa ja helpottaa yrityksiä saamaan osaavaa työvoimaa. Erilaisten koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen työntekijöille vaatii työnantajalta konkreettisia panostuksia. Työnteon ja

opiskelun yhdistämisestä pitäisi tehdä nykyistä helpompaa esimerkiksi lisäämällä oikeutta opiskella työajalla ja työaikajoustoilla.

Työnantajien velvollisuutta huolehtia lakisääteisesti työntekijöiden kouluttamisesta ja osaamistason nostamisesta tulee lisätä. Työntekijöiden osaamisen kehittämisen tulee olla myös nykyistä vahvemmin yritystukien ehtona.

Työttömien kouluttautumiseen tarvitaan uusia keinoja

Työttömäksi jääneiden kouluttautumismahdollisuuksia pitää lisätä. Työttömyysturvalla pitää saada opiskella nykyistä laajemmin työvoimapula-aloille ja -ammatteihin. Tämä on erityisen tärkeää, sillä taloudellisessa kriisissä elinkeinorakenne muuttuu, jolloin erityisesti pitkäaikais-työttömillä ei ole riittävästi osaamista uudessa muuttuneessa tilanteessa. Ihmiset jäävät entistä syvemmälle työttömyyteen, eikä työllisyys palaudu edeltävälle tasolle usein vuosikymmeniin.

Tasa-arvoa on heikennetty Orpon hallituksen aikana

Orpon hallituksen työmarkkinatoimilla eli työntekijöiden aseman heikennyksillä on vakavia vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Irtisanomissuojan heikentäminen ja

määräaikaisten työsuhteiden helpottaminen uhkaavat eniten nuoria työntekijöitä ja naisvaltaisia aloja. Irtisanomissuojan heikentämisen arvioidaan lisäävän työnantajan mahdollisuuksia irtisanoa raskaana oleva työntekijä tai työntekijä, jolla on perheenhuoltovelvollisuuksia.

Määräaikaisten työsopimusten helpottamiset altistavat raskaus- ja perhevapaasyrjinnälle. Yleisin syrjinnän muoto on työsuhteen päättäminen raskauden vuoksi. Määräaikaisista työntekijöistä 60 prosenttia on naisia. Määräaikainen työsuhde ei ole yleensä työntekijän oma valinta, vaan vaki-
tuista työtä ei ole tarjolla. Määräaikaisten työsuhteiden käyttö on Suomessa keskimääräistä yleisempää kuin muissa EU-maissa.

Orpon hallituksen toimet ovat kasvattaneet tuloeroja. Säästötoimien vaikutukset ovat kasaantuneet samoihin ihmisiin. Lapsiperheköyhyys on kasvanut koko hallituskauden ajan. Yhä useampi työssä käyvä elää köyhyysrajalla ja jopa sen alapuolella. Hallituksen valitsemalla talouslinjalla isompi osa veronkevennyksistä suuntautuu hyvätuloisille miehille, mikä heikentää sukupuolten välistä palkkatasa-
arvoa ja samalla hidastaa palkkatasa-arvon saavuttamista.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Sukupuolten välisessä tasa-arvotyössä ja kansalaisten yhdenvertaisuuden valvonnassa tulee ongelmia, koska riittäviä resursseja ei ole ja rahoitus on lisääntyviin tehtäviin nähden riittämätön.

Hallituksen valitsemalla talouslinjalla isompi osa veronkevennyksistä suuntautuu hyvätuloisille miehille, mikä heikentää sukupuolten välistä palkkatasa-arvoa ja samalla hidastaa palkkatasa-arvon saavuttamista.

SDP:n vaihtoehto

- **Pikatoimena helpotamme työttömyyskriisiä rakennusalan hätäpaketilla.**
- **Parannamme pienyritysten asemaa ja helpotamme ensimmäisen työntekijän palkkaamista.**
- **Mahdollistamme työllisyysalueiden auttaa nuoria ansiotyöhön hallitusta vahvemmalla mallilla.**
- **Reilummalla verotuksella tuetaan kotimaista ostovoimaa ja kulutusta.**
- **Turvaamme työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat, jotka kannustavat ottamaan vastaan myös osa-aikaista ja lyhytkestoista työtä.**
- **Työttömyysturvalla on voitava opiskella nykyistä laajemmin työvoimapula-aloille ja -ammatteihin.**
- **Säilytämme ammattiliittojen jäsenmaksun verovähennyskelpoisena. Ammattiliitot turvaavat reilut pelisäännöt työelämässä. Vilunkipelin estäminen on myös rehellisen yrittäjän etu.**

Työperäisessä maahanmuutossa onnistuminen vaatii hyväksikäytön torjuntaa

Suomen väestö ikääntyy voimakkaasti tulevina vuosikymmeninä, jolloin tullaan tarvitsemaan kaikki eri keinot käyttöön työvoimapulan torjumiseksi. Yksi keinoista on työperäinen maahanmuutto.

Jos työperäisen maahanmuuton tavoitteissa halutaan onnistua, on pohjan rakentaminen aloitettava jo nyt. Tätä viedään eteenpäin työperäisen maahanmuuton pitkän tähtäimen suunnitelman avulla. Kasvun vauhdittamiseksi ehdotamme toimia myös kansainvälisten avainhenkilöiden rekrytoinnin tukemiseen.

Suomi elää tällä hetkellä keskellä työttömyyskriisiä. Siksi keskiössä täytyy kuitenkin nyt olla täällä jo asuvien työllistyminen. Maahan muuttaneiden osalta tämä edellyttää velvoittavuutta ja omaa vastuuta niin kielen oppimisen kuin työllistymisen osalta, mutta myös tukea kielen oppimiseen ja kouluttautumiseen.

Pitkällä tähtäimellä jo rekrytointivaiheessa on syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota kielen oppimiseen ja pitkäjänteiseen kiinnittymiseen työmarkkinoille. On kaikkien kannalta tarkoituksenmukaista arvioida näitä asioita jo ennen Suomeen saapumista, sillä ne tukevat kotoutumista ja yhteiskunnan osaksi pääsemistä.

Työperäisen maahanmuuton jatkuessa myös yrityksillä pitäisi olla velvollisuus osallistua ja järjestää palveluksensa oleville työntekijöille kielikoulutusta. Tämä parantaisi työyhteisöjen toimintaa ja samalla edistäisi kotoutumista.

Työperäisessä maahanmuutossa onnistuminen riippuu myös siitä, kuinka hyvin työperäistä hyväksikäyttöä pystytään estämään. Työntekijöitä on taustasta riippumatta kohdeltava samalla tavalla, ja heidän on voitava tehdä töitä samoilla työehdoilla.

Ikävä kyllä Orpon hallitus on omilla päätöksillään lisännyt työntekijöiden riiston mahdollisuuksia paikallista sopimista laajentamalla. Samalla hallituksen toimet työperäisen hyväksikäytön estämisessä ovat riittämättömiä. Tehokas puuttuminen hyväksikäyttöön on uhrien lisäksi rehellisesti toimivien yritysten ja koko yhteiskunnan etu.

Saatavuusharkinnasta on pidettävä kiinni, koska sen avulla voidaan varmistaa työperäisen maahanmuuton pysyvän kestävällä pohjalla ja kohdistuvan työntekijäammateissa sinne, missä sille on tarvetta. Ei ole kuitenkaan oikein, että saatavuusharkinnasta on vapautettu esimerkiksi terveydenhuollon ammatteja, kun samaan aikaan hyvinvointialueilla käydään muutosneuvotteluja.

Työperäinen maahanmuutto terveelle pohjalle

- Mahdollistamme ammattiliittojen kanne-oikeuden.
- Lisäämme viranomaisten resursseja työperäisen hyväksikäytön puuttumiseen.
- Kriminalisoimme alipalkkauksen.
- Laajennamme tilaajavastuuta alihankintaketjuissa.
- Rakennamme Suomelle poikkihallinnollisen pitkän tähtäimen suunnitelman työperäiseen maahanmuuttoon.
- Perustamme uuden ohjelman, joka on suunnattu erityisesti erityisosaajien ja tutkijoiden houkutteluun, jotka eivät enää pidä Yhdysvaltoja varteenotettavana kohteena.
- Luomme sijoittajan oleskeluluvan.

Itäisen Suomen kasvun ja elinvoiman tukeminen

Venäjän hyökkäyssota ja sen taloudelliset seuraukset ovat iskeneet kipeästi itäiseen Suomeen. Valitettavasti näyttää siltä, että Orpon hallitus on hylännyt itäisen Suomen ja kaiken sen potentiaalin.

Tässä ajassa koko Suomen elinvoiman turvaaminen on paitsi hyvää aluepolitiikkaa, myös keskeinen turvallisuuspoliittinen ja huoltovarmuuskysymys. Me parantaisimme itäisen Suomen saavutettavuutta ja hyödyntäisimme alueen luontaista potentiaalia investointeja tukemalla sekä vetovoimaa vahvistamalla.

SDP:n 7 keinoa itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

1. Tukea investointien kotiutumiseen

Vauhditamme vihreitä investointeja kohdentamalla 75 miljoonaa euroa työ- ja elinkeinoministeriön varaamasta investointituesta itäisen Suomen hankkeisiin. Määräraha kohdistetaan tulevien elinvoimakeskusten kautta yrityksille.

Laajennamme hallituksen vihreän siirtymän verokannustinta ja pidennämme sen voimassaoloaikaa investointien kotiuttamiseksi myös Itä-Suomeen.

2. Aluekehitysrahoituksesta ja EU-tuesta kasvua elinvoimaan

Maakuntien omaehtoisen kehittämisen AKKE-rahoitus ja ulkorajayhteistyön CBC-rahoitus on hallituksen budjetissa poistettu kokonaan. Rahoituksilla on pystytty nopeassa tahdissa käynnistämään ja tukemaan monia hyviä elinvoimaisuutta ja työllisyyttä tukevia hankkeita ympäri maan ja ne tulee palauttaa.

Suomen on oltava aktiivinen myös Euroopan unionin aluekehitystä suunniteltaessa ja vaikutettava siihen, että EU:ssa perustetaan tuki-instrumentti Venäjän hyökkäyssodasta kärsiville itäisille raja-alueille samaan tapaan kuin Brexitin tapahtuessa luotiin tukiväline sen vaikutuksista kärsiville alueille.

3. Paremmat liikenneyhteydet

Viime hallituskaudella Suomeen luotiin parlamentaarinen 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Tämän työn tulee jatkua, jotta koko maan liikenneverkkoa voidaan kehittää tasapuolisesti. On tärkeää, että jatkamme määrätietoisesti työtä korjausvelan vähentämiseksi ja huolehdimme myös huoltovarmuuttemekin kannalta tärkeän alemman tieverkon kunnossapidosta.

Saavutettavuuden turvaaminen edellyttää erityisesti vahvoja panostuksia raideliikenteen välityskykyyn ja korjaus-

toimenpiteisiin sekä tieverkostoon. Tärkeää on myös huolehtia maakunnallisen lentoliikenteen jatkuvuudesta. Lisäksi on selvitettävä sisävesiliikenteen kehittämis-edellytyksiä.

4. Lisää digitaalista ja sähköistä infraa

Itäinen Suomi voi olla tulevaisuudessa merkittävä energian tuottaja ja alueelle on oltava mahdollista rakentaa energiaa käyttävää teollisuutta. Koko Suomen kehityksen kannalta on tärkeää, että vihreä siirtymä on yhdenvertaisesti mahdollista toteuttaa myös itäisimmässä Suomessa.

Tämä edellyttää myös Fingridin siirtoverkon suunnittelun ja rakentamisen edistämistä itäisessä Suomessa.

Kiinteiden valokuituverkkojen rakentamiseksi tarvitaan valtion tukirahoitusta. Rahoitus on kohdennettava alueille, joille tehokkaimman 5G-verkon rakentaminen ei ole mahdollista Venäjän rajan läheisyyden tai markkinaehtoisten toimijoiden puutteen vuoksi.

5. Koulutetun työvoiman saatavuus

Tulevaisuuden työelämä tulee vaatimaan yhä enemmän sekä ammattiosaajia että korkeakoulutettua työvoimaa. Meidän tulee jatkaa koulutukseen panostamista kaikilla asteilla. Meillä ei ole varaa hukata yhtäkään nuorta koulutuksen vähyys vuoksi, sillä se voi johtaa työmarkkinoilta syrjäytymiseen.

Kasvun ja työllisyyden turvaamiseksi tarvitsemme panostuksia osaavaan työvoimaan koko maassa. Myös englannin-

kielisiä koulutuslinjoja tarvitaan maahanmuuttajien koulutuksen ja työmarkkinoille integroimisen tueksi.

6. Tuulivoimarakentamisen edistäminen

Tuulivoimarakentaminen on tuonut monille seuduille taloudellisen piristysruiskeen. Valitettavasti hankkeet eivät jakaudu tasaisesti ympäri maan. Tällä hetkellä vain neljä prosenttia Suomeen rakennetusta tuulivoimasta sijaitsee valtatie 5:n itäpuolella.

Itäisen Suomen tuulivoimarakentamisen keskeisimpänä esteenä ovat Puolustusvoimien aluevalvontajärjestelmän asettamat rajoitteet. Valitettavasti hallitus ei ole vienyt selvitysmiehen jo toissa vuonna luovuttaman raportin esityksiä eteenpäin, ja itäisen Suomen tuulivoimarakentaminen on yhä pysähdyksissä.

Nyt on korkea aika tarttua toimeen ja edistää raportin hyviä ehdotuksia. Tarvittaessa myös verotuksen kompensatiomalli tulee ottaa käyttöön.

7. Matkailusta työllisyyden vahvistaja

Koko itäisen Suomen luonto- ja retkimatkailun kehittämiseen, kansallispuistojen kunnostamiseen sekä Saimaan alueen markkinointiin ja näkyvyyteen tulee panostaa. Nämä toimet vahvistavat laajasti koko alueen näkyvyyttä ja houkuttelevuutta sekä näin matkailijoiden tuomaa talouskasvua ja työllisyyttä.

Hyvinvointi ja osaaminen

Hyvinvointiyhteiskunta, sellaisena kuin olemme tottuneet sen tuntemaan, on muuttunut ja tulee aina muuttumaan. Meidän on kyettävä säilyttämään sen parhaimmat osat. Pidämme huolen siitä, että hoitoon pääsee nopeammin. Pidämme huolta koulutuksesta ja tutkimuksesta, jotta Suomi voi kasvaa tulevaisuudessakin. Liian usein julkisessa taloudessa käytetään rahaa jälkien korjaamiseen sen sijaan, että tehtäisiin investointeja, jotka turvaavat tulevaisuuden. Osaamista meillä on, nyt on uskallettava luottaa ihmisiin.

Suomessa tarvitaan hyvinvointia tukevaa politiikkaa

Hallitus jatkaa sosiaaliturvan ja sote-palveluiden leikkauksia myös vuonna 2026 ajaen palveluita ja tukea tarvitsevia ihmisiä yhä vaikeampaan ahdinkoon. Hallitus myös jatkaa oman arvomaailmansa mukaisesti rahan syytämistä yksityiseen terveydenhuoltoon Kela-korvauskokeilussaan vastoin asiantuntijoiden näkemyksiä. Nämä rahat tulisi ohjata hyvinvointialueille, jotta palvelut voidaan järjestää kustannusvaikuttavasti ja hyödyntää tarpeen mukaan yksityisiä palveluntuottajia.

Hyvinvointialueet ovat säästöpainneissaan ohjanneet enenevästi ihmisiä sote-järjestöjen palveluiden piiriin, mutta hallituksen mittavat leikkaukset järjestöavustuksiin heikentävät myös kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksia vastata ihmisten tarpeisiin. Järjestöleikkaukset kohdistuvatkin suoraan ihmisiin, joista monet uhkaavat nyt jäädä vaille tarpeellisia palveluita ja pudota turvaverkkojen ulkopuolelle. Järjestöjen tärkeän työn edellytyksistä on huolehdittava.

Emme hyväksy hallituksen kohtuuttomia lisäleikkauksia heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentuloon emmekä hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaamista sisältölakeja heikentämällä. Hallitus on seurannut sivusta hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyden ongelmia, eikä ole suostunut esimerkiksi pidentämään alijäämän kattamisvelvollisuuden määräaika, vaikka näin olisi ollut mahdollista välttää lyhytnäköiset henkilöstön irtisanomiset. Se olisi myös mahdollistanut kustannustehokkaan

satsaamisen perustason palveluihin ja ennaltaehkäisyyn, mikä oli sote-uudistuksen keskeinen tavoite.

Orpon hallitus on laiminlyönyt vastuunsa suomalaisten hyvinvoinnin ja toimeentulon turvaamisesta. Sen sijaan hallitus on keskittynyt – kustannuksista piittaamatta – lähinnä alkoholipolitiikan sääntelyn vapauttamiseen ”maltillisesti eurooppalaiseen suuntaan”. On surullinen tosiasia, että Suomen alkoholikuolleisuus on viimeisimmässä tilastossa kääntynyt kasvuun.

Hoitotakuu on avain nopeampaan ja vaikuttavampaan hoitoon

Suomalaisten on voitava jatkossakin luottaa siihen, että apua terveyshuoliin saa Suomessa ajoissa. Hoitoon pääsyä pitää parantaa. Kiireelliseen hoitoon pitää aina päästä viipymättä. Hallitus on romuttanut perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuun ja arvioinut, että kolmen kuukauden jonottaminen on kohtuullista. Kiireettömään hoitoon SDP vaatii 14 vuorokauden hoitotakuuta eli hoitoon on päästävä enintään kahden viikon kuluessa. Hyvinvointialueilla on toteutettava omalääkäri- ja omahoitajamalli. Näiden uudistusten toteuttamiseen varataan hyvinvointialueille riittävä rahoitus. Näin tavoittelemme ihmiselle nopeampaa ja vaikuttavampaa hoitoa, myös mielenterveyden ongelmissa. Kun saamme soten perustason palvelut toimimaan sujuvasti, myös tarve erityistason palveluihin

ja päivystyskäynteihin vähenee ja kustannukset pienenevät. Toimiva hoitotakuu on myös tehokas keino kaventaa ihmisten välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja ja parantaa yhdenvertaisuutta.

Vanhus- ja vammaispalveluiden on vastattava yksilöllisiin tarpeisiin. Hallituksen säästöt kohdistuvat monin tavoin etenkin vanhuksiin ja vammaisiin henkilöihin. Hallitus aikoo leikata vammaispalvelulain rahoituksesta 20 miljoonaa euroa, vaikka tälläkään hetkellä vammaispalveluita ei ole riittävästi. Hyvinvointialueet ovat kohtuuttomien säästövaatimusten vuoksi rajoittaneet myös ikäihmisten palveluihin pääsyä. Hallitus on aiemmin leikannut alueiden rahoitusta heikentämällä ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoitusta ja jatkaa nyt leikkaamista teknologian varjolla myös kotiin tuotavista palveluista yhteensä 51 miljoonaa euroa.

Käytännössä hyvinvointialueilla hyödynnetään monipuolisesti teknologiaa ja sen lisääminen edellyttäisi pikemminkin rahoituksen lisäämistä, ei vähentämistä. Palvelutarpeeseen voidaan parhaiten vaikuttaa lisäämällä iäkkäiden mahdollisuuksia kuntoutumiseen ja toimintakyvyn ja terveyden edistämiseen ja ylläpitoon. Tässä teknologialla voisi olla nykyistä suurempi rooli, ja se voi tuoda kustannussäästöjä alueille. On selvää, että yksilöllisen palvelutarpeen arvion mukaiset ja oikea-aikaiset palvelut lisäävät kustannusvaikuttavuutta ja parantavat ihmisen elämänlaatua. Siksi palveluihin on turvattava riittävät resurssit.

Päivystyspalvelut on turvattava koko maassa

Päivystyspalveluiden saatavuus koko maassa pitää turvata. Hallitus on karsinut sairaala- ja päivystyspalvelua ja leikannut rahoitusta hyvinvointialueilta. SDP edellyttää, että hyvinvointialueet voivat päättää perustason päivystysten järjestämisestä. Alueelliset tarpeet huomioiva päivystystoiminta parantaa ihmisten palveluihin pääsyä, vähentää ruuhkia ja helpottaa ammattilaisten rekrytointia. Kattava ja palveleva sairaalaverkko on turvallisuustekijä, alueellisen tasa-arvon takaaja ja elinvoiman turvaaja.

Hyvinvointialueiden rankaisun on loputtava

SDP edellyttää, että hyvinvointialueille turvataan aidosti edellytykset järjestää kansalaisille laadukkaita, oikea-aikaisia ja kustannustehokkaita sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluja. Hyvinvointialueiden toiminnan ensimmäisiä vuosia ovat haastaneet taloudellisesti muun muassa korkea inflaatio, ostopalveluiden kustannusten nopea kasvu, henkilöstöpula sekä toteutuneet palkan- ja korotukset.

Hallitus on ollut täysin kyvytön reagoimaan hyvinvointialueiden vaikeaan taloustilanteeseen.

Hallitus on suorittamallaan satojen miljoonien eurojen leikkauksilla heikentänyt alueiden tilannetta vielä lisää sen lisäksi, minkä vuosien 2023 ja 2024 alijäämät ovat aiheuttaneet. Kuntien pitkään jatkuneen alibudjetoinnin vuoksi kuntien siirtämä osuus hyvinvointialueiden rahoitukseen

oli alimitoitettu. Hyvinvointialueiden lähtötilanne oli vaikea myös vuoden 2023 poikkeuksellisten olosuhteiden takia. Tämän seurauksena suuri osa alueista ei pysty saavuttamaan talouden tasapainoa vuoteen 2026 mennessä. Meneillään oleva laaja muutosneuvottelujen aalto kertoo alueiden vaikeasta tilanteesta.

Hallituksen aloittamat toimenpiteet ovat täysin riittämättömät. Kaikki hyvinvointialueet tarvitsevat lisää aikaa talouden tasapainottamiseen. Rahoituslakiin tarvitaan korjauksia ja se on käytävä läpi. Tarvittavat muutokset on valmisteltava parlamentaarisesti. Kyseessä on pitkäjänteinen asia, joka vaatii huolellisen remontin. Hallituksen on välittömästi annettava tiedonanto, jolla pysäytetään hyvinvointialueiden laajat irtisanomiset ja palveluja heikentävät leikkaukset.

SDP on esittänyt vuosien 2024 ja 2025 vaihtoehtobudjeteissa alijäämän kattamisajan pidentämistä. Olemme myös esittäneet hyvinvointialueiden jälkikäteisrahoituksen

osittaista ennakollista maksamista, kertarahoitusta, hyvinvointialueindeksien tarkistamista ja arviointimenettelyn yksityiskohtien tarkistamista hyvinvointialueiden tilanteen helpottamiseksi. Nämä keinot ovat edelleen ajankohtaisia.

Turvaamalla suojaosat avaamme polkuja työhön

Hallitus uudistaa sosiaaliturvaa säästötavoitteet edellä. Aiemmin tehtyjen mittavien työttömyysturvan ja asumistuen heikennysten jälkeen hallitus on ottanut kohteekseen viimesijaisen turvan varassa olevat ihmiset. Toimeentulotukeen esitetään uudistusta, jonka pääasiallinen tavoite vaikuttaa olevan noin 100 miljoonan euron bruttosäästö. Hallituksen esitys yleistueksi on erilaisista korotusosista karsittu tarveharkintainen minimietuus työttömille.

Velvoitteiden ja sanktioiden kiristykset niin toimeentulotuessa kuin työttömyysturvassakin tulevat vaikuttamaan

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Vastoin johtavien asiantuntijatahojen suosituksia hallitus on kieltäytynyt antamasta hyvinvointialueille riittävää lisäaikaa, jotta ne voisivat tehdä kestäviä ratkaisuja alijäämien kattamiseksi. Hallituksen kovakorvaisuuden vuoksi usealla hyvinvointialueella irtisanotaan tulevaisuudessa kipeästi tarvittavaa henkilökuntaa, tehdään lyhytnäköisiä ja jatkossa kustannuksia lisääviä säästöjä eikä pystytä keskittymään aitoon kehittämistyöhön.

SDP:n linja: Annamme hyvinvointialueille aikaa toteuttaa uudistukset järkevästi niin, että ne aidosti parantavat hyvinvointialueiden toimintaa ja turvaavat ihmisten palveluita, varmistavat osaavan ja riittävän henkilöstön sekä laadukkaat ja oikea-aikaiset palvelut ihmisten tarpeiden mukaisesti. Olemme vaatineet hallitukselta useita lisätoimia ja hallituksen on viimein ryhdyttävä toimiin.

SDP:n vaihtoehto

kohdistuessaan juuri pienituloisiin ja heikossa työmarkkina-asemassa oleviin ihmisiin. Uudistuksilla on vain vähäisiä laskennallisia työllisyysvaikutuksia, joten nämäkin uudistukset tulevat käytännössä alentamaan tulotasoa, heikentämään hyvinvointia ja lisäämään ihmisten arjesta selviämisen haasteita.

Toimeentulotukeen, yleistukeen, työvoimapalveluihin ja työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien uudistusten seurauksena eriarvoisuus uhkaa kasvaa ja aiheuttaa jatkossa suurempia kustannuksia. Yhteiskunnan eriarvoistuminen ja terveys- ja hyvinvointierojen syveneminen lisää julkisia menoja ja heikentää talouskasvun edellytyksiä.

Pidämme tärkeänä, että kaikki työnteko on kannattavaa, eivätkä lisäansiot kohtuuttomasti leikkaa sosiaaliturvaa. Siksi esitämme työttömyysturvaan ja asumistukeen suojaosuuksia, joka kannustaa nykyistä paremmin osa-aikaisen työn tekemiseen. Koska vanhuuseläkkeellä olevien pienituloisten eläkeläisillä on heikommat edellytykset hyödyntää suojaosaa, lievennämme eläkkeensaajan asumistuen omaisuusharkintaa.

Sosiaaliturvaa on kehitettävä oikeudenmukaisesti, eikä ihmisiltä voi tuen ehtona vaatia sellaista, mikä on mahdollista toteuttaa. Emme voi hyväksyä epäoikeudenmukaisia ja lyhytnäköisiä leikkauksia sosiaaliturvaan, vaan teemme esityksiä, jotka parantavat suomalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua.

- Parannamme hoitoon pääsyä kahden viikon hoitotakuulla perusterveydenhuollossa.
- Edistämme hoidon jatkuvuutta omahoitaja-omalääkäri-omatiimimallia kehittämällä.
- Turvaamme vanhusten palveluiden laadun ja saatavuuden, kehitämme järkevästi teknologisia ratkaisuja, emmekä vähennä hyvinvointialueiden rahoitusta.
- Takaamme vammaisten henkilöiden palveluiden saatavuuden ja vastaamme YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien komitean suosituksiin.
- Tuemme sote-järjestöjen työtä tärkeänä osana sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta ja toimivaa kansalaisyhteiskuntaa.
- Esitämme työttömyysturvaan ja asumistukeen suojaosuuksia, joka kannustaa nykyistä paremmin osa-aikaisen työn tekemiseen.
- Etenkin vanhuuseläkkeellä olevien pienituloisten eläkeläisten tilanteen helpottamiseksi lievennämme eläkkeensaajan asumistuen omaisuusharkintaa.
- Katsomme, että hyvinvointialueilla tulee olla päättäväisellä oman alueensa perustason sote-päivystyksen järjestämisestä asukkaiden tarpeiden mukaisesti.
- Satsaamme sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön erikoistumiskoulutukseen.
- Kannatamme vastuullista alkoholipolitiikkaa, jossa sosiaali- ja terveysnäkökulmat ovat keskeisiä.
- Ohjaamme Kela-korvauskokeilujen rahat hyvinvointialueille julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon vahvistamiseen.

Koulutus ja osaaminen ovat tulevaisuuden turva

Osaaminen luo turvaa muuttuvassa maailmassa. Suomen tulevaisuuden kannalta väestön koulutus- ja osaamistason jatkuva kehittäminen on keskeinen tulevaisuuskysymys. Suomi muuttuu ja tulee muuttumaan. Tämä muutos koskee myös työelämää ja sen tarpeita. Muutoksen keskellä koulutus ja mahdollisuus opiskella ja päivittää omaa osaamista tukevat ihmisten luottamusta tulevaan.

Demokratian ja yhteiskunnan elinvoiman ylläpito vaatii pitkäjänteistä panostusta sivistykseen ja laaja-alaiseen osaamiseen. Väestörakenteen muutoksiin, kuten syntyvyyden laskuun ja väestön ikääntymiseen, on sopeuduttava. Lapsimyönteisiä ratkaisuja ja syntyvyyttä tukevia toimia tulee vahvistaa samalla, kun ikääntyvän väestön perusturva ja palvelut turvataan. Tieteen asemaa on tuettava monipuolisesti. Kestävän hyvinvoinnin ja tulevaisuuden uskon vahvistaminen edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyötä eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Lisäksi alueellinen oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus ovat tärkeitä yhteiskunnan yhtenäisyyden kannalta.

Työelämän ja työn luonteen muutos vaatii ennakoivaa otetta. Polarisaation ehkäisemiseksi koulutusta on uudistettava ja jatkuvaa oppimista tuettava. Työ- ja koulutus-peräistä maahanmuuttoa sekä kansainvälisten osaajien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään on edistettävä.

Orpon hallitus panostaa kyllä esimerkiksi perusopetuksen kehittämiseen ja oppimisen tukeen, mutta samaan aikaan hallitus kuitenkin toteuttaa koulutusleikkauksia esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta ja korkeakoulusektorilta. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisella vaikutetaan kansalaisten mahdollisuuksiin päivittää osaamistaan sekä laajemmin heikennetään mahdollisuuksia koulutustason

nostoon. Myös leikkaukset sosiaalitukiin heikentävät perheiden mahdollisuuksia tukea lapsia opinnoissaan.

Uusi aikuiskoulutustuki on lääke työvoimapulaan ja koulutustason nostoon

SDP:n uusi aikuiskoulutustuki on kohdennettu työssäkäyville koulutustason nostoon ja osaamisen päivittämiseen. Se on tarkoitettu erityisesti työvoimapula-aloille ja vihreän siirtymän ja digitalisaation tuomiin osaamistarpeisiin. Se mahdollistaa siirtymät sujuvasti alalta toiselle ilman työttömyysjaksoja. Tuki kannustaa koulutustason nostoon ja osaamisen uudistamiseen, mutta ei tue kouluttautumista samalle tasolle ilman perusteltua syytä.

Uusi aikuiskoulutustuki on tarkoitettu ensisijaisesti työllisille, jotka opiskelevat työn ohessa. Tukijakson kesto olisi suoritettavista opinnoista riippuen 120–320 tukipäivää. Tukea voisi työuran aikana saada enintään 320 päivältä. Korkea-asteen opintojen suorittamiseen aikuiskoulutustukea maksettaisiin enintään 120 päivältä tukikautta kohden.

Tukea maksetaan enintään 320 päivää toisen asteen, sitä alemman tason koulutukseen tai vapaaseen sivistystyöhön. Korkea-asteen opinnoissa tuki myönnetään vain työvoimapula-aloille tai ammattiin valmistaville koulutuksille, jotka Työllisyysrahasto yhdessä viranomaisten kanssa vahvistaa. Pidempi tukijakso mahdollistaa koulutustason nostamisen ja alanvaihdon erityisesti matalammin koulutetuille, joille pitkäkestoinen opiskelu on usein välttämätöntä.

Tukeen liittyy opintojen edistymisvaatimus. Työhistoria-vaatimus on 8 vuotta, joista vähintään yksi vuosi nykyisessä työssä tai yrittäjänä. Hakemuksen käsittelee työllisyys-

viranomainen, kuten nykyisin omaehtoisen opiskelun tuessa, jotta koulutuksen yhteys työmarkkinoihin ja työllistymistavoitteisiin varmistetaan.

Mallin rahoitus toteutetaan työttömyysvakuutusmaksujen kautta Työllisyysrahaston hallinnoimana. Sen kokonaismenot olisivat noin 100–130 miljoonaa euroa hakijamäärästä ja tukijaksojen jakautumisesta riippuen. Tämä on selvästi vähemmän kuin aiemmin lakkautetun tuen noin 175 miljoonan euron vuosikustannus.

Uusi aikuiskoulutustuki tukisi Suomen työvoimapolitiikkaa kaksisuuntaisesti: se helpottaisi työvoimapulaa aloilla, joilla kasvu on nopeaa, ja samalla vahvistaisi yksilöiden mahdollisuuksia pysyä työelämässä ja siirtyä sujuvasti uusiin tehtäviin ilman työttömyysjaksoja.

Tuemme perheitä alentamalla varhaiskasvatusmaksuja

Laadukas varhaiskasvatus perustuu riittävään, hyvinvoivaan ja koulutettuun henkilöstöön. Erityisesti yliopistokoulutetuista varhaiskasvatuksen opettajista on pulaa. Hallituksen valtiosuusleikkaukset kohdistuvat käytännössä suoraan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämiseen, sillä nykyään kuntien menoista yli kaksi kolmasosaa suuntautuu kasvatukseen ja koulutuksen toimialalle.

Me haluamme varmistaa, etteivät varhaiskasvatuksen maksut ole esteenä lasten oikeudelle päästä varhaiskasvatuksen piiriin. Siksi alentaissimme varhaiskasvatusmaksuja 30 prosentilla kaikilla tulotasoilla ja kompensoisimme siitä aiheutuvia kustannuksia kunnille 40 miljoonalla eurolla.

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Hallitus petti vaalilupauksensa koulutuksen erityissuojelusta. Se jatkaa koulutusleikkauksia kaikilla koulutuksen tasoilla myös ensi vuonna. Perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta hallitus leikkaa heikentämällä kuntien rahoitusta ja nostamalla lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja. Hallitus leikkaa kymmeniä miljoonia euroja yliopistoilta ja ammatti- korkeakouluilta. Ammatilliset oppilaitokset ovat entisten leikkausten jäljiltä vaikeassa tilanteessa.

SDP:n linja: Koulutus, lapset ja nuoret ovat Suomen tulevaisuus. Tiukassakin tilanteessa Suomen on turvattava tulevaisuuttaan. SDP:n vaihtoehdossa turvaamme koulutukseen paremmat resurssit koulupolun joka vaiheessa varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja korkeakouluopintoihin saakka. Ammatillisille oppilaitoksille osoitamme erillisen lisärahoituksen lähiopetuksen lisäämiseksi.

Lasten ja nuorten perustaitojen, erityisesti luku- ja kirjoitustaitojen, vahvistaminen on ensisijaisen tärkeää. Oppilaiden osaamiserot ovat merkittäviä jo alkuopetuksessa ja säilyvät suurina koko perusopetuksen ajan. Tytöt menestyvät äidinkielessä poikia paremmin, ja suomea tai ruotsia toisena kielenä opiskelevien osaamistaso on keskimäärin heikompi.

Sosiaaliset, koulutukselliset ja taloudelliset erot vaikuttavat oppimistuloksiin. Kohdennettu tuki ja kielitietoisuuden vahvistaminen ovat tarpeen. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kotoutumista ja oppimista on tuettava valmistavalla opetuksella ja riittävillä resursseilla.

Syntyvyyden lasku on ollut Suomessa voimakasta edellisen 10 vuoden aikana. Lapsimäärän vähentyessä valtionosuuksien perusteet laskevat automaattisesti. Valtio rahoittaa perusopetusta ja varhaiskasvatusta pääsääntöisesti peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Kuntien talouteen on tehty viimeisen 15 vuoden aikana merkittäviä säästötoimenpiteitä. Syntyvyyden lasku vaikuttaa myöhemmin myös hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon. Vanhenevan väestön vaatima menokasvu voidaan kuitenkin paikata käyttämällä ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat rahat koulutustason nostoon.

Ammatillinen koulutus tarvitsee puolustajan

Orpon hallituksen mittavat leikkaukset ovat hankaloittaneet entisestään ammatillisen koulutuksen tilannetta. Ammatillisessa koulutuksessa on tehty valtavia muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vaikka monessa asiassa on edistytty, muutostahti on ollut rivakka ja osa muutoksista on aiheuttanut myös haittavaikutuksia.

On myös käynyt ilmeiseksi, että kaksi peräkkäin tehtyä suurinta uudistusta eli ammatillisen koulutuksen reformi ja oppivelvollisuuden laajennus ovat keskenään eriparisia. Ammatillisen koulutuksen reformin keskeinen tavoite oli muuttaa ammatillinen koulutus osaamisperusteiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi ja tehostaa sitä. Oppivelvollisuuden laajentamisen keskeinen tavoite oli nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä edistää koulutuksellista

Aamu- ja iltapäivätoiminnan hinnat eivät saa karata perheiden ulottumattomiin

Hallituksen leikkausviikate korottaa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja seitsemän miljoonan euron edestä. Tämä nostaa kuukausittaista enimmäismaksua peräti 23 prosenttia. Kyseessä on kohtuuton korotus lapsiperheille. Haluamme turvata lasten mahdollisuuksia osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Siksi panostamme aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuihin 7 miljoonaa euroa.

tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Oppivelvollisuuden laajentaminen on jo nyt osoittautunut onnistuneeksi uudistukseksi, kun yhä harvempi nuori tippuu pois koulupolulta.

Ajankohtaisessa julkisessa keskustelussa on esitetty huolestuttavaa kritiikkiä opiskelijoiden riittämättömistä työelämätaidoista, opetuksen puutteesta, ammattiosaimisesta sekä erityisesti kaikkiin ammatillisiin tutkintoihin sisältyvien yhteisten tutkinnon osien eli YTOjen opetuksen laadusta ja määrästä. Ammatillisen koulutuksen kehittämistä on syytä jatkaa, jotta järjestelmä vastaisi tehokkaammin työelämän alati kasvaviin tiedollisiin ja taidollisiin vaatimuksiin ja huomioisi nykyistä paremmin eri kohderyhmien ja yksilöiden tarpeet.

Panostamme ammatilliseen koulutukseen yhteensä 20 miljoonaa euroa ja esitämme viisi keinoa, joilla ammatillista koulutusta voidaan kehittää. Oppivelvollisille tuodaan 1+2 vuoden malli ammatilliseen perustutkintokoulutukseen. Sen lisäksi erotamme oppivelvollisten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen toisistaan sekä tavoitteiden että rahoituksen osalta.

Otamme käyttöön kuntouttavan opetuksen lukio- ja ammatillisen koulutuksen rinnalle. Vahvistamme yhteisten

tutkinnon osien laaja-alaisuutta ja tietopohjaa. Tarvitaan myös valtakunnallinen taitotakuu.

Korkeakoulujen rahoitus on investointi tulevaan

Suomen osaamistason nostamiseksi asetettiin vuonna 2017 tavoite, että nuorten ikäluokkien koulutusaste nostetaan 50 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Nyt on selvää, että tavoitteeseen ei päästä, sillä koulutusaste on päinvastoin laskenut tavoitteen asettamisen jälkeen. Tavoitteesta ei kuitenkaan saa luopua, vaan se on tärkeämpi kuin koskaan – niin talouden tuottavuuden, väestön ikääntymisen kuin työelämän murrostenkin vuoksi. Osaamistason laskun haasteeseen tulee nyt tarttua määrätietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Korkeakouluihin kohdistuu merkittäviä menosäästöjä, joista suurin osa on pysyviä. Vaikka kokonaisrahoitus kasvaa

nimellisesti, osa lisäyksistä menetetään säästöihin, mikä pakottaa korkeakoulut sopeuttamaan toimintaansa ja supistamaan edellytyksiään tilanteessa, jossa vaatimukset kasvavat.

Yliopistojen perusrahoituksen väheneminen vaikeuttaa koulutusmäärien nostamista ilman laatukompromisseja. Suomalainen korkeakoulujärjestelmä on kansainvälisesti tehokas, mutta rahoitus on opiskelijamäärään suhteutettuna jäljessä muista Pohjoismaista.

Ammattikorkeakoulujen tutkinnon hinta on puolitettu kymmenessä vuodessa, ja leikkaukset jatkavat tätä kehitystä, mikä vaikuttaa opetuksen ja koulutuksen laatuun.

Korkeakoulujen tulee saada keskittyä opetukseen ja tutkimukseen ilman jatkuvaa epävarmuutta rahoituksen riittävydestä. Koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus on nähtävä investointina, ei säästökohteena. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen positiiviset vaikutukset ulottuvat yksilöstä koko yhteiskuntaan: parempi koulutustaso lisää hyvinvointia, tuottavuutta ja verokertymää sekä vähentää sote- ja työllisyysmenoja. SDP haluaa varmistaa korkeakouluille niille kuuluvan rahoituksen.

Ammatillinen koulutus kuntoon

SDP panostaa ammatilliseen koulutukseen 20 miljoonaa euroa. Tällä summalla voidaan palkata esimerkiksi noin 250 uutta opettajaa.

Parannamme ammatillista koulutusta viidellä teolla:

1. Oppivelvollisille 1+2 vuoden malli ammatilliseen perustutkintokoulutukseen.
2. Erotamme oppivelvollisten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen toisistaan sekä tavoitteiden että rahoituksen osalta.
3. Otamme käyttöön kuntouttavan opetuksen lukio- ja ammatillisen koulutuksen rinnalle.
4. Otamme käyttöön valtakunnallisen taitotakuun.
5. Vahvistamme yhteisten tutkinnon osien laaja-alaisuutta ja tietopohjaa.

Suomalaista kulttuuria syntyä vain Suomessa

Kulttuurin merkitys niin hyvinvoinnille kuin taloudelle ja alueiden elinvoimalle on sivuuttamaton. SDP:n pitkän aikavälin tavoite on kulttuuribudjetin osuuden nostaminen yhteen prosenttiin valtion budjetista. Orpon hallituksen leikkaukset vievät rahoitusta kuitenkin päinvastaiseen suuntaan. Leikkaukset ovat vastakkaisia myös kulttuuripoliittisen selonteon ja luovan talouden kasvustrategian kanssa.

Kulttuurileikkaukset heikentävät kulttuuri- ja luovien alojen kerrannaisvaikutuksia koko Suomessa ja ovat ristiriidassa alan tulevaisuuskestävyyden kanssa. Valtionavustusten pienentäminen heikentää taiteen ja kulttuurin alueellista saatavuutta, erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Monien yhteisöjen rahoitus on vaarassa katketa, mikä uhkaa monimuotoisuutta ja kulttuurista infrastruktuuria.

Leikkausten vaikutuksia ei ole arvioitu kattavasti julkisten tietojen mukaan. On tärkeää, että kulttuuri ja luovat alat tunnistetaan paremmin TKI-politiikassa ja rahoitusjärjestelmissä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten osallisuuteen kulttuuriin ja kulttuurikasvatukseen. Taiteen ja kulttuurin eri alojen harrastaminen ja polku ammattilaisuuteen mahdollistetaan muun muassa edistämällä lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia laadukkaaseen taide- ja kulttuurikasvatukseen sekä suomalaisen kulttuuriperinnön välittämiseen uusille sukupolville kehittämällä varhaiskasvatusta, perusopetusta, opettajankoulutusta ja taiteen perusopetusta.

Taide- ja kulttuuriala on keskinäisriippuvainen kokonaisuus, jossa yhden osan heikentäminen vaikuttaa koko kentän elinvoimaan. Julkisen talouden sopeuttamistoimet heikentävät moniäänisen kulttuurikentän toimintaedellytyksiä ja vaikeuttavat sen uudistumista. Tämä kehitys uhkaa taiteen ja kulttuurin monimuotoisuutta sekä koko maan kattavaa kulttuurista infrastruktuuria. Leikkausten vaikutukset kumuloituvat, kun kuntien valtionosuuksiin kohdistuu mittavia määrärahamuutoksia ja kuluttajien ostovoima heikkenee. Esitämme kulttuuritilojen investointiavustuksiin 2,4 miljoonaa euroa tulemaan kulttuurihankintoja.

Liikuntapaikoilla kasvatetaan hyvinvointia

Rahoituspäätösten vaikutukset ihmisten liikkumiseen ja liikuntaan tulisi arvioida osana päätöksenteon vaikutustenarviointia. Paikallaanolon ja liikkumattomuuden kustannukset Suomessa ovat 4,7 miljardia euroa vuosittain sisältäen muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä sairauseläkkeiden kustannuksia. Näiden inhimillisten ja taloudellisten kustannusten kasvamiseen Suomella ei ole varaa. Investoinnit liikuntaan ovat edullinen keino vahvistaa sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta – sekä sitä myöten julkista taloutta.

Tiedetään, että valtion rahoitus liikuntapaikkarakentamiseen vivuttaa moninkertaisesti kunta- ja yksityistä rahaa liikuntapaikkahankkeisiin. Liikuntapaikkojen korjausvelka on jo nyt merkittävä. Tätä velkaa tasaamaan esitämme 2,4 miljoonaa euroa.

SDP:n vaihtoehto

- Vahvistamme kuntien mahdollisuuksia panostaa varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen lisäämällä kuntien peruspalveluiden valtionosuuksiin 75 miljoonaa euroa.
- Panostamme aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuihin 7 miljoonaa euroa.
- Kompensoimme kunnille esittämäämme varhaiskasvatusmaksujen alentamista 40 miljoonalla eurolla.
- Lisäämme jatkuvaan oppimiseen 1,3 miljoonaa euroa.
- Lisäämme yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitukseen 82,7 miljoonaa euroa.
- Esitämme kulttuuritilojen investointiavustuksiin 2,4 miljoonaa euroa.
- Tuemme liikuntapaikkarakentamista 2,4 miljoonalla eurolla.

Asuminen ja liikenne

Turvalliset tiet ja väylät ovat pitkien välimatkojen Suomessa alueiden elämänlanka. Siksi väylien korjaamisessa ja uusien rakentamisessa on oltava vastuullinen ja suunnitelmallinen. Suomen rakennusteollisuus on kanveissa. Jotta uusi kasvu käynnistyy ja jokaisella on jatkossakin mahdollisuus hankkia oma koti, on rakentamisen jumi purettava. Tuemme ensiasunnosta haaveilevia kodinhankinnassa, sillä kun ensiasunnon ostajat lähtevät liikkeelle, käynnistyy ostoketju. Se helpottaa niin vanhojen asuntojen kauppaa kuin uudisrakentamista.

Puolustamme kohtuuhintaista asumista

Orpon hallitus on tietoisilla päätöksillään romuttanut kohtuuhintaisen asuntotuotannon keskeiset välineet ja resurssit. Samalla se kasvattaa kaikkein pienituloisimpien asumiskustannuksia. Asunnottomuuslisääntyy ja rakennusala rypee edelleen syvässä taantumassa. Epävarmuus tulevasta, etenkin työpaikasta, jarruttaa monen suomalaisen asuntohaaveita. SDP ei hyväksy tätä suuntaa. Me puolustamme jokaisen oikeutta terveelliseen, turvalliseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen kaikkialla Suomessa.

Asuminen on perusoikeus, ei markkinahyödyke. Hyvinvointiyhteiskunnassa valtio kantaa vastuunsa erityisesti niiden ryhmien asumisesta, jotka eivät siihen itse kykene. Valtion tukema asuntotuotanto on tärkeä keino varmistaa kohtuuhintainen asuminen kaikkialla Suomessa, etenkin kasvukeskuksissa – ja juuri tätä hallitus nyt heikentää.

Ilman valtion sitoutumista asuntopolitiikan kehitys uhkaa kulkea suuntaan, jossa edes työssäkäyvillä ei ole varaa asua kohtuullisen matkan päässä työpaikastaan. Tällä on valtava merkitys myös kasvulle ja elinvoimalle. Valtion tukemalla tuotannolla on tärkeä rooli myös asuinalueiden eriytymisen vastaisessa työssä.

Valtion asuntorahaston lakkauttaminen ja sen sulauttaminen budjettiin on vakava virhe. Se vaarantaa asuntopolitiikan pitkäjänteisyyden ja horjuttaa perustuslaissa taattua oikeutta asumiseen. Tarvitaan pikaisesti kokonaisvaltainen suunnitelma, miten asuntopolitiikan pitkäjänteisyys ja erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten perustuslaillinen oikeus asumiseen turvataan jatkossa, kun valtion rahoitusvälineet ovat rajoitetummin käytettävissä.

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Lukuisista varoituksista huolimatta hallitus katseli toimeettomana vierestä asuntorakentamisen kriisiä aivan liian pitkään. Myöhästyneet ja heiveröiset toimenpiteet eivät enää riittäneet korjaamaan tilannetta. Rakennusalan romahdus näkyy Suomessa kaikkialla. Paisumaan jätetty kriisi on syönyt työllisyyttä, kysyntää ja tulevaisuudenuskoa.

SDP:n linja: Me puramme ongelmaa sen molemmista päistä. Käynnistämme syväjäässä olevan rakentamisen nopeasti vaikuttavalla korjausrakentamisen paketilla. Asuntokaupan jumin puramme tarjoamalla ensiasunnon ostajille ensi vuodeksi tuntuvia määräaikaisia kannustimia: poistamme varainsiirtoveron ensiasunnon ostajilta ja tarjoamme heille määräaikaisen korkovähennysoikeuden vuoden 2026 aikana toteutetuille asuntokaupoille. Kun ensiasunnon ostajat lähtevät liikkeelle, käynnistyy ostoketju, joka helpottaa niin vanhojen asuntojen kauppaa kuin uudisrakentamista.

Jatketaan lähiöohjelmaa

Yli miljoonan suomalaisen koti on lähiössä. Lähiöiden viihtyisyys ja turvallisuus vaikuttavat suoraan niissä asuvien perheiden hyvinvointiin. Suomeen ei saa syntyä kahden kerroksen asuinalueita. Jokaisen lähiön kasvatin on voitava jatkossakin olla ylpeä kotikonnuistaan ja jokaisesta lähiöstä on voitava ponnistaa hyvään elämään. Orpon hallitus on lakkauttanut lähiöohjelman, jolla on ehkäisty asuinalueiden eriytymistä, edistetty asuinalueiden palvelutarjontaa ja elinkeinotoimintaa sekä vahvistettu asukkaiden osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia, turvallisuutta ja viihtymistä. SDP jatkaisi viime vaalikauden lähiöohjelmaa ja asumisneuvonnan tukea.

Rakennusalan yhä jatkuvaa ahdinkoa on helpotettava täsmäpaketilla

Suomen asuntorakentaminen on romahtanut. Vuonna 2025 asuntorakentamisen määrän arvioidaan olevan suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2024 eli noin 18 000–19 000 asuntoa ja vuodelle 2026 odotetaan lievää kasvua. Viime vuonna puolet asuntoaloituksista oli valtion tukemaa asuntotuotantoa. Korkolainojen hyväksymisvaltuutta lasketaan tästä vuodesta 615 miljoonaa euroa, mikä riittää vain 4 500 asunnon rakentamiseen vuonna 2026. Valtuuden olisi perusteltua olla korkeampi myös vuonna 2026. Asuntorakentamisen elvyttämiseksi korkotukivaltuutta nostettiin 2,25 miljardiin vuonna 2024 ja vuonna 2025 tuki oli 1,75 miljardia.

Korjausrakentamisen tukeminen toisi töitä alalle ja auttaisi vastaamaan ilmastohaasteisiin energiatehokkuuden parantueissa. SDP esittää määräaikaista energiatehokkuuteen kannustavaa tukivälinettä, joka vauhdittaa korjausrakentamista, luo töitä ja tuo valtiolle verotuloja. Yhdestä korjausrakentamiseen käytetystä eurosta palautuu lähes puoli euroa veroina ja maksuina valtion talouteen – kyseessä on siis investointi, ei meno. Sadan miljoonan euron

panostuksella korjausrakentamiseen on mahdollista saada jopa miljardin investoinnit liikkeelle, mikäli valtion tuki korjausrakentamisen hankkeille on 10 %.

Johdonmukainen asuntopolitiikka tukee alueiden elinvoimaa

Kohtuuhintaisten asuntojen puute uhkaa kaupunkiseutujen elinvoimaa. Rakennusalan taantuma vie asuntotuotannon määrät yhä kauemmas ennustetusta asuntotarpeesta. Uusien asuntojen tarve on vuositasolla 30 000 asuntoa, kun vuosina 2024–2025 asuntoaloitukset ovat jääneet vuositasolle 18 000–19 000 asuntoa. Työvoiman liikkuvuus vaikeutuu, kun ihmiset joutuvat muuttamaan yhä kauemmas työpaikoista, jos kohtuuhintaista asuntoa ei löydy. Yhdistettynä asumistuen ja muiden etuuksien leikkauksiin hallituksen politiikka nostaa asumisen kustannuksia kohtuuttomasti. Tämä on talouskasvun ja alueellisen kehityksen este.

Asumisoikeusasuminen on tärkeä välimuoto vuokra- ja omistusasumisen välillä. Se vähentää asuinalueiden eriyty-

Erityisryhmien investointiavustukseen 30 miljoonaa euroa

Hallitus on leikannut erityisryhmien investointiavustuksia rajusti muutaman vuoden takaisesta 120 miljoonasta vain 15 miljoonaan euroon. Tämä tarkoittaa, että opiskelijoiden ja ikäihmisten asuntohankkeet jäävät kokonaan toteutumatta. Esitämme erityisryhmien investointiavustuksen valtuuden korottamista ja sen riittävyyden tiivistä seuraamista, jotta kaikki erityisryhmät, kuten vammaiset, vanhukset, pitkäaikaisasunnottomat, päihdekuntoutujat ja opiskelijat, saavat riittävästi asuntoja.

mistä ja vastaa kasvukeskusten asuntokysyntään. Hallituksen päätös lakkauttaa uusien asumisoikeusasuntojen rakentaminen on virhepäätös, sillä Suomessa tarvitaan jatkossakin aso-asuntoja. Tarvitsemme lisää vaihtoehtoja kohtuuhintaiseen asumiseen – emme vähemmän.

Myös MAL-sopimukset on uudistettava. Niistä on poistettu valtion tukeman asuntotuotannon tavoitteet. Tämä on askel väärään suuntaan. SDP haluaa, että jatkossa MAL-sopimukset tukevat entistä vahvemmin kasvua, tuottavuutta ja kohtuuhintaista asumista ja toimivaa infraa.

SDP:n vaihtoehto

- Vahvistamme valtion tukemaa asuntotuotantoa, jotta jokaisella on mahdollisuus hyvään asumiseen.
- Esitämme erityisryhmien investointiavustuksen valtuuden korottamista ja sen riittävyyden tiivistä seuraamista, jotta kaikki erityisryhmät, kuten vammaiset, vanhukset, pitkäaikaisasunnottomat, päihdekuntoutujat ja opiskelijat, saavat riittävästi asuntoja.
- Otamme käyttöön korjausrakentamisen määräaikaisen tuen, joka lisää työtä ja verotuloja sekä parantaa asuntojen energiatehokkuutta ja pienentää ilmastopäästöjä.
- Emme lakkauta asumisoikeusasumista, vaan kehitämme sitä.
- Uudistamme MAL-sopimukset tukemaan kasvua ja kohtuuhintaista asumista.
- Jatkamme viime vaalikauden lähiöohjelmaa ja asumisneuvonnan tukea.
- Palautamme ensiasunnon ostajille varainsiirtoverovapauden ja määräaikaisen korkovähennys-oikeuden nuorten asumisen tukemiseksi.

Suomen liikennejärjestelmää on kehitettävä yhdessä sopien

Suomi on pitkien välimatkojen maa. Täällä koti voi olla niin soratien päässä kuin tiiviisti rakennetussa kaupunkikeskustassa. Tärkeää on, että asuipa missä päin maatamme tahansa, kulkemaan pääsee luotettavasti ja turvallisesti. Suomen väyläverkolla on paljon tarpeita, joista tulee huolehtia. Koko maan liikennejärjestelmää tulee kehittää pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti tietopohjaiseen arviointiin perustuen valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12) linjausten ja kriteerien mukaisesti. Näin taataan se, että rajalliset resurssit pystytään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaalla ja vaikuttavalla tavalla oikea-aikaisesti. Olemme sitoutuneet Liikenne 12 -valmisteluun myös jatkossa.

Pitkäjänteisyys on palautettava väylien kunnossapitoon ja kehittämiseen

Hallitus on tehnyt valinnan esittää tällä kaudella merkittäviä pysyviä leikkauksia väyläverkon kehittämiseen. Säästöllä pyritään parantamaan julkisen talouden tilaa. Erikoista kuitenkin on, ettei tämä säästö koske hallitusta itseään, sillä hallitus rahoittaa omat investointinsa valtion omaisuudesta saatavalla kertaluontoisella rahoituksella. Tämä ei ole pitkällä aikavälillä kestävä. Käytännössä Orpon hallitus laittaa hankkeita liikkeelle kertaluontoisella rahoituksella, mutta sitoo samalla jo seuraajansa kädet heikentämällä tulevan hallituksen mahdollisuuksia käynnistää uusia tarpeellisia hankkeita, koska riittäviä määrärahoja ei ole. Tässäkin asiassa vaikeat ratkaisut jätetään seuraavan hallituksen käsiin.

Vaikka hallitus esittää väyläverkon kehittämiseen vuodelle 2026 noin 70 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa, se ei poista sitä tosiasiaa, että hallitusohjelmassa linjatusti ensi vuonna uusien hankkeiden kehysvaraus on 200 miljoonaa euroa pienempi. Hallituskauden loppuun mennessä uusiin hankkeisiin tar-

koitettu rahoitus valtion budjetissa on puolittunut. Tämä tarkoittaa sitä, että sitomattoman varauksen määrä kehyksissä on laskenut merkittävästi. Se sitoo aikanaan tulevan hallituksen käsiä uusien hankkeiden käynnistämisessä, sillä käytettävissä olevat varat menevät jo käynnistettyjen hankkeiden toteutukseen.

Lisäksi hallitus on vasta nyt saamassa kunnolla käyntiin liikennehankkeita, joista se on tehnyt päätökset jo aiemmin. Valtionyhtiöistä tulouttaminen on osoittautunut epävarmaksi ja hitaaksi tavaksi rahoittaa investointeja, pitkän aikavälin kestämyydestä puhumattakaan. Nyt olisikin vihdoin aika siirtyä kertarahoitteen investointiohjelman toteuttamisesta takaisin pitkäjänteiseen ja ennustettavaan kehysrahoitukseen.

On hyvä, että hallituksen talousarvioesityksessään esittämät hankkeet perustuvat pääosin Liikenne 12 -työhön pohjautuvaan Väyläverkon investointiohjelmahan. Se on virkanäkemys kiireellisimmistä ja vaikuttavimmista hankkeista. Selvää kuitenkin on, että väyläverkon investointivelka kasvaa tulevina vuosina.

Puutemme väylien korjausvelkaan

Hallitus on koko kautensa ajan pyrkinyt ohjaamaan rahoitusta perusväylänpitoon ja ennen kaikkea teiden päällystämiseen korjausvelan vähentämiseksi. Ensi vuoden talousarvioesityksessä perusväylänpidon rahoitus vähenee kuitenkin lähes 200 miljoonalla eurolla verrattuna kuluvan vuoteen. Tämä on korjausvelan kasvun näkökulmasta huolestuttavaa erityisesti, kun huomioidaan jo pitkään korkealla ollut kustannustaso. Käytännössä samalla rahalla saadaan vähemmän aikaan kuin ennen koronapandemiaa ja Venäjän hyökkäyssotaa. Korkeaan kustannustasoon nähden riittämättömien panostusten vuoksi väyläverkon korjausvelan arvioidaan kohoavan kuluvan vuoden loppuun

mennessä 4,3 miljardiin ja lähivuosina yli viiteen miljardiin euroon.

Korjausvelan osalta on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että vaikka hallituksen erityisesti aiempina vuosina tekemät investoinnit teiden päällystämiseen ovat olleet erittäin tarpeellisia, väyläverkon muut ongelmat ovat valitettavasti jääneet vähemmälle huomiolle. Kiinnitämme huomiota rataverkolla oleviin välityskyongelmiin sekä korjaustarpeisiin sekä erityisesti alemman tieverkon ja siltajon heikkenevään kuntoon. Alemmalla tieverkolla ja siltaverkolla on suuri vaikutus paitsi liikenteen sujuvuuden myös elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kannalta tärkeiden kuljetusten näkökulmasta.

Esitämme 30 miljoonaa euroa enemmän kuin hallitus korjausvelan vähentämiseksi ja heikkenevän perusväylänpidon rahoitustason paikkaamiseksi. Lisäksi esitämme, että tästä rahoituksesta 15 miljoonaa euroa käytetään alemman tieverkon kunnossapitoon ja huonokuntoisten siltajon korjaamiseen toimivien liikenneyhteyksien turvaamiseksi.

Alemman tieverkon lisäksi huolta herättää Suomen teistä valtaosan muodostavan yksityistieverkon kunto. Yksityistiet ovat tärkeässä roolissa niin elinkeinoelämän raaka-ainehuollon ja kuljetusten kuin myös huoltovarmuuden kannalta. Tästä huolimatta hallitusohjelman mukaisesti yksityistieavustuksiin kohdennettua rahoitusta leikataan portaittain. Ensi vuonna yksityistieavustusten rahoitukseen kohdistuu edelleen 1,2 miljoonan euron lisäleikkaus, vaikka kustannustaso on korkealla ja tiekuntien suurempia kunnossapitohankkeita tulisi saada liikkeelle. Huoltovarmuuden ja elinkeinoelämän kuljetusten jatkuvuuden turvaamiseksi esitämme 8,7 miljoonan euron lisärahoitusta yksityistieavustuksiin. Samalla esitämme, että Suomessa selvitetään valtioneuvoston luomista yksityistiekunnille, jotta ne pystyisivät paremmin tekemään tarvittavia kunnossapitoinvestointeja.

Kannamme huolta myös Suomen lentoasemaverkoston tulevaisuudesta. On tärkeää huolehtia lentoasemaverkostomme kattavuudesta ja riittävistä lentoyhteyksistä alueiden elinvoiman ja elinkeinoelämän tarpeisiin vastaamiseksi eri puolilla Suomea. Samalla tulee huomioida myös tulevaisuuden vähäpäästöisen lentoliikenteen kuten sähköisen lentämisen tarpeet.

Suomi tarvitsee jatkossakin luotettavan ja riippumattoman tiedonvälitystoimiston

Luotettavan, riippumattoman ja moniäänisen tiedonvälityksen turvaaminen on tärkeää erityisesti muutuneessa turvallisuusympäristössä. Informaatio- ja hybridivaikuttamisen uhka on koholla, ja nyt jos koskaan tarvitaan luotettavaa ja riippumatonta mediaa. Tässä valossa tieto siitä, että STT:n uutispalvelun tulevaisuus on vaakalaudalla, mikäli sen suurin omistaja Sanoma luopuu sen käytöstä, on erityisen huolestuttava. Pidämme erittäin tärkeänä selvittää kaikki mahdolliset keinot, joilla voidaan turvata STT:n uutispalvelun jatkuvuus myös tulevaisuudessa.

SDP:n vaihtoehto

- Esitämme korjausvelan vähentämiseen ja heikkenevän perusväylänpidon rahoitustason paikkaamiseen 30 miljoonaa euroa enemmän kuin hallitus.
- Tästä rahoituksesta käytämme 15 miljoonaa euroa alemman tieverkon kunnossapitoon ja huonokuntoisten siltajon korjaamiseen toimivien liikenneyhteyksien turvaamiseksi.
- Huoltovarmuuden ja elinkeinoelämän kuljetusten jatkuvuuden turvaamiseksi esitämme 8,7 miljoonan euron lisärahoitusta yksityistieavustuksiin. Samalla esitämme, että Suomessa selvitetään valtioneuvoston luomista yksityistiekunnille, jotta ne pystyisivät paremmin tekemään tarvittavia kunnossapitoinvestointeja.
- Luotettavan ja riippumattoman tiedonvälityksen turvaamiseksi selvitämme keinot, joilla voidaan turvata STT:n uutispalvelun jatkuvuus myös tulevaisuudessa.

Turvallinen arki

Luottamus on turvallisen yhteiskunnan vahvin puolustaja. Juuri nyt turvallisuudentunnettamme koetellaan monin tavoin. Siksi tarvitaan sekä kovaa turvallisuutta että arjen turvaa. Reilu yhteiskunta on oikeudenmukainen yhteiskunta, jossa viranomaisiin luotetaan. Me haluamme varmistaa, että Suomessa jokainen voi luottaa siihen, että hädän hetkellä saa apua. Kun kunnilla on riittävät resurssit, ne voivat panostaa siihen, mikä on kaikkien tärkeintä: ihmisten hyvään elämään.

Hyvinvointiyhteiskunnassa jokainen on turvassa

Vahva sisäinen turvallisuus muodostaa hyvinvoivan yhteiskunnan kantavan perustan. Siksi valtion sisäisestä turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toimintaedellytyksistä ja resursseista on huolehdittava. Tehokas ja riittävästi resursoitu viranomaistoiminta on välttämätöntä, jotta turvallisuuden tasa-arvo voi toteutua kaikkialla Suomessa.

SDP on aikaisempien vuosien talousarvioita koskevissa lausunnoissaan toistuvasti korostanut sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimintaedellytyksistä huolehtimista ja rahoituspuolelta turvaamista vaalikaudet ylittävällä, kestävällä ja pitkäjänteisellä tavalla. Samalla muistutamme kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämien palveluiden toimintaedellytysten turvaamisen tärkeydestä, jotta yhteiskunta pysyy eheänä ja kaikki pidetään mukana. Turvallisuuden perustat rakennetaan päiväkodeissa, kouluissa, sairaaloissa ja sosiaalitoimessa. Pitämällä huolta kuntien ja hyvinvointialueiden peruspalveluista tuetaan näin myös turvallisuusviranomaisten työtä.

Julkista taloutta on tasapainotettava, mutta tuo tasapainotus on tehtävä reilusti suojellen hyvinvointiyhteiskuntaamme keskeisiä rakenteita. Kunnille ja hyvinvointialueille tulee tarjota näkyvät toiminnan kehittämiseen pitkäjänteisesti hätäisten leikkausten sijaan. Olemme myös huolissamme, että sisäministeriön hallinnonalan eri viranomaisiin kohdistetut mekaaniset määrärahavähennykset johtavat pikemmin operatiivisesta toiminnasta tinkimiseen kuin aitoon toiminnan tehostumiseen.

Suomi on tilanteessa, jossa uudet ja entistä kovemmat järjestäytyneen rikollisuuden toimijat hakevat jalansijaa Suomesta ja uudenlaiset rikosilmiöt esimerkiksi katujengien muodossa uhkaavat juurtua tänne. Tämä kehitys on torjuttava, ja siinä avainasemassa ovat turvallisuusviranomaisten, erityisesti poliisin, mutta myös tullin ja rajavartiolaitoksen, valmiudet. Poliisien määrän lisäämisen jatkaminen tällä hallituskaudella on ollut kannatettavaa, mutta samalla on muistettava, että nykyisessä toimintaympäristössä poliisin toimintavalmiudessa on huomattavasti kyse myös teknisistä kyvykkyyksistä, joiden kehittäminen vaatii omat resurssinsa. Myös esimerkiksi huumatilanteessa on myös tapahtunut nopeaa pahenemista alfa-PVP:n käytön nopean kasvun myötä. Tätä tilannetta ei kyetä yksin korjaamaan turvallisuusviranomaisten toimin, mutta poliisin läsnäolo ja reagoitakyky ovat tärkeitä turvallisuuden tunteen ylläpitämisessä.

Rajavartiolaitos on rajaturvallisuuteen kohdistuneiden muutosten ja muun muassa rajaturvallisuuslain myötä joutunut luomaan uusia valmiuksia, mikä on asettanut sen resurssit koetukselle. Rajoilla tullin toiminta on myös hyvin keskeisessä roolissa erityisesti torjuttaessa huumeiden maahantuontia, joka on järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan ydintä.

Tässä tilanteessa viranomaisten toimintakyvystä ei saa tinkiä. Edellytämme, että hallitus ja ministeriö kantavat vastuunsa huolehtia, että sen toteuttamat säästötoimenpiteet kohdistuvat turvallisuusviranomaisissa ensisijaisesti tukitoimiin ja hallintoon ja että niillä edistetään toiminnan tehostamista, ei sen vähentämistä.

Oikeusvaltio turvaa toimivaa kansalaisyhteiskuntaa

Oikeusvaltio on suomalaisen demokratian kivijalka. Se rakentaa luottamusta, joka heijastuu myös muualle yhteiskuntaan. Oikeusvaltio ei perustu vain lakeihin, vaan ennen kaikkea ihmisten luottamukseen siihen, että oikeus toteutuu riippumatta varallisuudesta, asemasta tai asuinpaikasta. Toimiva oikeudenhoito on yhteiskunnallisen luottamuksen ja sisäisen turvallisuuden perusta.

Suomi kuuluu Euroopan unionin maista niihin, joissa kansalaiset luottavat eniten oikeuslaitokseen. Suomalaisten vahva usko oikeusjärjestelmän riippumattomuuteen, reiluuteen ja toimivuuteen on tärkeä osa yhteiskunnan vakautta ja demokratian oikeudenmukaisuutta. Tämä luottamus on saavutettu poikkeuksellisen maltillisilla resursseilla: oikeushoidon menot muodostavat vain noin 1,3 prosenttia valtion kokonaisbudjetista. Vaikka pienillä panoksilla on saavutettu korkea laatu ja tehokkuus, järjestelmä toimii lähellä kriittistä rajaa. Jatkuvat säästöt, kasvavat tehtävät sekä tietotekniikkaan ja toimitiloihin liittyvien kustannusten nousu uhkaavat pitkällä aikavälillä heikentää oikeuslaitoksen toimintakykyä ja siten rapauttaa sen nauttimaa luottamusta. Tämä tilanne korostaa tarvetta tarkastella oikeusvaltion rahoitusta osana yhteiskunnan kestävä kehitystä ja turvallisuutta, ei pelkkänä hallinnollisena kulueränä.

SDP katsoo, että pitkäjänteinen suunnittelu ja hyvä johtaminen ovat avainasemassa myös silloin, kun talous on tiukalla. On tärkeää, että nykyiset voimavarat käytetään viisaasti ja että oikeusketjun eri toimijat voivat tehdä työtään yhteistyössä ja ennakoitavasti ilman jatkuvaa epävarmuutta.

Reilu yhteiskunta on oikeudenmukainen yhteiskunta

Kansalaisjärjestöt tekevät työtä, jota viranomaiset eivät yksin pysty tekemään. Ne tukevat rikosten uhreja, auttavat vaikeissa elämäntilanteissa ja rakentavat luottamusta

Rikosten uhrien on saatava riittävää apua

Yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta mitataan myös sillä, miten se kohtelee rikosten uhreja. Uhrien kokemana byrokratia ja viiveet ovat ongelmia, jotka on otettava vakavasti. Järjestöjen tekemä työ, kuten Rikosuhripäivystyksen ja muiden tukipalveluiden apu, on monelle elintärkeää. Se ei ole lisäpalvelu, vaan oikeus. Me haluamme varmistaa rikosten uhrien tuen ja palvelut, jotta jokainen saa oikeutta ja apua ajoissa.

ihmisten ja yhteiskunnan välille. Näiden järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava, sillä ne vahvistavat oikeusvaltion arkea ja ehkäisevät eriarvoisuutta.

SDP haluaa varmistaa kansalaisjärjestöjen, kuten Rikosuhripäivystyksen, Ihmisoikeusliiton, Pakolaisneuvonnan ja Naisten Linjan rahoituksen kestävä tason. Järjestöt tukevat rikosten uhreja, tarjoavat oikeudellista neuvontaa ja rakentavat luottamusta kansalaisten ja yhteiskunnan välille.

Oikeusvaltion vahvistaminen on arvovalinta, joka heijastaa Suomen sitoutumista oikeudenmukaisuuteen, turvallisuuteen ja luottamukseen. Kun oikeudenhoito toimii ennakoitavasti ja yhteistyö sujuu koko oikeusketjussa, ihmiset voivat luottaa siihen, että laki suojaa kaikkia yhdenvertaisesti.

Yhteiskunnan turvallisuus ja oikeudenmukaisuus rakentuvat myös Rikosseuraamuslaitoksen, uhrien tukipalveluiden ja kansalaisjärjestöjen työstä. Ne tarjoavat tukea, ehkäisevät syrjäytymistä ja vahvistavat ihmisten ja yhteiskunnan välistä yhteyttä.

Rikosseuraamuslaitoksen työ rikosten uusimisen ehkäisemiseksi ja vankien kuntouttamiseksi on keskeistä

yhteiskunnan turvallisuudelle. Kuntouttava, ihmislähtöinen työ on inhimillisesti oikein ja yhteiskunnalle viisasta. Johdonmukainen toiminta rikosseuraamusjärjestelmässä lisää luottamusta ja turvallisuutta.

Digitalisaatio ja hallinnon uudistukset muuttavat ja joustavoittavat arkea, mutta oikeusvaltion ydin pysyy samana: jokaisella on oikeus tulla kuulluksi ja kohdatuksi yhdenvertaisesti ja asianmukaisesti. Palveluiden on palveltava ihmistä – ei päinvastoin.

Suomi on vahva silloin, kun oikeus toteutuu jokaiselle. Oikeusvaltion ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen on yhteinen tehtävämme.

Hallinnon tehtävänä on varmistaa, että ihmiset tulevat kohdatuksi ja kuulluksi asianmukaisella tavalla. Esteettömyyden, selkeän kielen ja yhdenvertaisen kohtelun on oltava perusasioita hyvinvointiyhteiskunnassa. Niiden puute voi estää ihmisiä saamasta oikeutta.

Palveluiden digitalisoituminen ei saa jättää ketään ulkopuolelle. Oikeusasiamies on todennut, että digipalvelujen rinnalla on säilytettävä vaihtoehtoiset asiointitavat, jotta myös iäkkäät, vammaiset ja muut heikommassa asemassa olevat voivat asioida yhdenvertaisesti. Digitalisaatio ei ole itseisarvo, vaan sen on palveltava ihmistä.

Digitaalinen maailma luo myös uusia turvallisuusuhkia. Nettirikollisuus, tietomurrot ja sosiaalisen median kautta tapahtuva vaikuttaminen koskettavat erityisesti lapsia ja nuoria. Verkossa heitä houkutellaan mukaan väkivaltaiseen toimintaan, jopa peleihin kätkeytyihin vaarallisiin yhteisöihin, jotka voivat johtaa itsensä vahingoittamiseen. Tällaisten uhkien torjumiseen tarvitaan päättäväisiä toimenpiteitä: viranomaisten yhteistyötä, ennaltaehkäisyä, digitaalisen median lukutaitoa ja alaikäisten parempaa suojelua.

SDP:n vaihtoehto

- Vahvistamme oikeusvaltiota osana yhteiskunnan kestävä kehitystä ja turvallisuutta.
- Tuemme pitkäjänteistä suunnittelua ja yhteistyötä oikeusketjun toimijoiden välillä, jotta niiden työtä voidaan tehdä ennakoitavasti ja ilman jatkuvaa epävarmuutta.
- Panostamme rikosseuraamusalalla kuntouttavaan, ihmislähtöiseen työhön, joka ehkäisee uusintarikollisuutta ja vahvistaa yhteiskunnan turvallisuutta.
- Varmistamme rikosten uhrien tuen ja palvelut, jotta jokainen saa oikeutta ja apua ajoissa.
- Turvaamme kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset, sillä ne rakentavat luottamusta ja tukevat oikeusvaltion arkea.
- Vahvistamme digitaalista yhdenvertaisuutta säilyttämällä vaihtoehtoiset asiointitavat kaikille.
- Kehitämme viranomaisten yhteistyötä ja ennaltaehkäisyä nettirikollisuuden, tietomurtojen ja verkossa tapahtuvan haitallisen vaikuttamisen torjumiseksi.
- Suosimme digitalisaatiota, joka palvelee ihmistä, ei toisinpäin.

Arjen turvaa rakennetaan lähellä ihmistä

Kunnat ovat vähitellen mukautuneet roolinsa historialliseen muutokseen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen toteuduttua. Uudistuksessa käytännössä puolet kuntien tehtävistä ja rahoituksesta siirtyi hyvinvointialueille ja kuntien toiminnan painopiste muuttui merkittävästi. SDP pitää tärkeänä, että muuttuneessa tilanteessa kuntien edellytykset järjestää ja tuottaa palveluita sekä kyky tehdä investointeja edelleen turvataan.

Kannamme huolta pääministeri Orpon hallituksen kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen esittämästä 75 miljoonan euron pysyvästä vähennyksestä. Tätä ei voida pitää perusteltuna huomioiden kuntien haastava taloustilanne. Kuntien kyky huolehtia lakisääteisistä tehtävistään tulee taata pitkäjänteisillä rahoitusratkaisuilla ja hallituksen tulisi saada toteutettua hallitusohjelmaankin kirjattu valtionosuusjärjestelmän uudistus sen sijaan, että kuntien tilannetta kurjistetaan vähittäisillä leikkauksilla. Siksi esitämme, että kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen turvataan puuttuvat 75 miljoonaa. Hallituksen aikaisem-

min toteuttamat päätökset ovat jo suoraan ja välillisesti heikentäneet kuntataloutta ja huono työllisyystilanne laskee kuntien tuloja ja nostaa kustannuksia. Edellytämme kuntatalousvaikutusten arvioimista kaikissa hallituksen säästötoimissa.

Ennen kaikkea hallituksen on toteutettava kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus, jolla järjestelmä mukautetaan sote-uudistuksen jälkeiseen aikaan. Samalla valtion on myös muuten toiminnallaan pyrittävä vähentämään kuntien toimintaympäristön ennakoimattomuutta ja toimittava kuntien kumppanina eikä lisättävä omilla toimillaan kuntien nykytilanteen haasteita. On huomattava, että kuntien sopeutuspaineen kasvattaminen johtaa väistämättä kunnissa joko verojen korotuksiin tai palveluiden karsimiseen nykyisestä. Mikäli kuntien liikkumavaraa kavennetaan entisestään, kohdistuvat tästä seuraavat sopeutukset todennäköisimmin kuntien suurimpiin menoihin eli kasvatukseen ja opetukseen.

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Hallitus ajaa kunnat ahtaalle ja pakottaa ne leikkaamaan koulutuksesta ja työllisyyden hoidosta. Monella kunnalla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin entisestään kiristää verotusta.

SDP:n linja: Kunnat huolehtivat monista ihmisten tärkeistä arjen palveluista. Me pidämme huolta kuntien resursseista, jotta kunnat voivat panostaa siihen mikä on tärkeintä: koulutukseen, työllisyyden hoitoon, liikuntaan ja kulttuuriin. Ihmisten hyvään elämään.

Evangelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko

Suuri osa suomalaista kulttuuriperintöä lepää maamme kirkkomailla, rakennuksissa, esineistössä. Vankan kulttuuri-historiallisen ulottuvuuden ohella kirkkojen tarjoamissa palveluissa on vahva sosiaalinen puoli.

Orpon hallituksen toteuttama ansiotulovähennyksen poistaminen ja korvaaminen työtulovähennyksen korotuksella on 2025 alkaen lisännyt evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon kirkollisverotuottoa yhteensä arviolta noin 39 miljoonalla eurolla. Myös päätös sosiaaliturvarahastojen kanavoinnista on kasvattanut kirkollisverotuottoa arviolta noin seitsemällä miljoonalla eurolla. Vastaavasti evangelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettavan valtion rahoituksen määrää on vuodelta 2025 leikattu 19,6 miljoonaa euroa ja ortodoksisen kirkon valtionavustuksen määrää leikattu 400 000 euroa.

Vuodelle 2026 hallitus on esittänyt evangelis-luterilaiselta kirkolta leikattavaksi 9,8 miljoonaa ja ortodoksiselta kirkolta 200 000 euroa. Pidämme sinänsä perusteltuna, että hallituksen päätöksistä johtuvaa kirkollisverotuoton kasvua voidaan näin siirtää valtiolle. Silti tilanteessa, jossa leipäjonot maassamme kasvavat, näemme, että kirkon yhteiskunnallisten tehtävien hoitoon on syytä lisätä 5 miljoonaa euroa.

Petopolitiikassa tulee löytää toimivat ratkaisut

Petopolitiikassa tulee löytää tasapaino ja toimivat ratkaisut, jotta ihmisten, kotieläinten ja Suomen luontoon kuuluvien petojen yhteiselo voi toimia. Kannanhoidollinen metsästys ja joustava vahinko- ja turvallisuusperusteinen lupakäytäntö sekä laittoman salametsästyksen kitkeminen ovat kaikki tarvittavia keinoja. Ennen kaikkea tarvitaan luottamuksen palauttamista alueille sekä metsästäjien ja viranomaisten välille. Kenenkään ei kuulu pelätä koulu-matkallaan, lemmikkinsä tai elinkeinonsa puolesta. Suden kannanhoidollinen kiintiömetsästys tulee aloittaa metsästyskaudella 2025–2026.

SDP:n vaihtoehto

- Turvaamme kunnille hallituksen esitystä 75 miljoonaa euroa vahvemmat kuntien peruspalvelujen valtionosuudet.
- Palautamme kirkon yhteiskunnallisten tehtävien hoitoon 5 miljoonaa euroa, eli 4,9 miljoonaa euroa evangelis-luterilaisen kirkon rahoitukseen ja 100 000 euroa ortodoksisen kirkon rahoitukseen.
- Edistämme suden kannanhoidollista kiintiömetsästystä.

Panostukset puolustukseen vahvistavat Suomen turvallisuutta

Turvallisuusympäristömme on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti. Suomen puolustusta tulee kehittää vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön ja turvallisuustilanteen haasteita, mikä edellyttää tulevina vuosina merkittäviä investointeja.

Hallitus on sitoutunut kasvattamaan Suomen puolustusmenot kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2029 mennessä. Lisäksi Suomi on sitoutunut täyttämään Natossa yhteisesti sovitun tavoitteen puolustusmenojen nostamisesta 3,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2035 mennessä. Pidämme näitä linjauksia tärkeinä, sillä lisämäärärahojen myötä pystytään tekemään välttämättömät investoinnit Suomen puolustuksen samoin kuin Naton yhteisen pelotteen ja puolustuksen vahvistamiseksi. Suomen turvallisuuden näkökulmasta on kansallisten panostusten ohella yhtä lailla tärkeää, että myös eurooppalaiset Nato-liittolaisemme pääsevät yhdessä sovittuihin tavoitteisiin ja että Euroopan unionissa tehdään toimia Euroopan puolustuksen ja puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi.

Kannamme kuitenkin huolta siitä, että hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2026 puolustusmenoja vähennetään 200 miljoonalla eurolla. Kiinnitämme huomiota siihen, että puolustusmenojen lasku vallitsevassa tilanteessa on ristiriidassa sen kanssa, mikä on puolustuksemme kehittämisen tarve. Nyt on aika tehdä tarvittavia investointeja mahdollisimman etupainotteisesti huomioiden paitsi materiaalihankinnat myös tarpeelliset panostukset lisähenkilöstöön sekä muihin lisärahoitusta tarvitseviin kohteisiin, joita on tarkemmin esitelty jäljempänä.

Pidämme tärkeänä, että hallitus on käynnistämässä parlamentaarisen työn käymään läpi maanpuolustuksen pitkän aikavälin tarpeita ja kehittämistä uhka-arvioon perustuen.

On hyvä, että parlamentaarisesti käsitellään sitä, miten tulevina vuosina kasvavat puolustusmenot käytetään. Sen sijaan ongelmallista on, että tämän parlamentaarisen työn yhteydessä ei lainkaan ole tarkoitus käsitellä sitä, miten nämä investoinnit rahoitetaan, vaan näitä kysymyksiä on tarkoitus käsitellä erillisinä. Painotamme, että puolustusmenoja kasvatettaessa on samalla pystyttävä huolehtimaan ihmisten arjen turvallisuudesta ja tärkeiden palveluiden jatkuvuudesta myös tulevaisuudessa.

Talousarvioesityksessään hallitus laittaa liikkeelle kuuden miljardin tilausvaltuudet puolustusmateriaalihankintoihin. Pidämme tätä tärkeänä, sillä valtuuksien myötä pystytään käynnistämään Maavoimien kehittämishankkeen investointeja tarpeellisiin suorituskykyihin. Huomionarvoista kuitenkin on, että uudesta tilausvaltuudesta myönnettävät varsinaiset määrärahat ajoittuvat valtaosin vasta vuosikymmenen vaihteeseen eli käytännössä seuraavalle vaalikaudelle.

Henkilöstö, asevelvolliset ja reserviläiset ovat tärkeä puolustuskyydyn voimavara

Puolustusmateriaalihankintoihin panostaminen on keskeinen osa puolustuskyydyn vahvistamista. Henkilöstö on avainroolissa niin Puolustusvoimien suorituskyvyn, asevelvollisten ja reserviläisten kouluttamisen kuin koko puolustuksen toteuttamisen näkökulmasta. Ei myöskään sovi unohtaa siviilihenkilöstön ja puolustushallinnon roolia tärkeinä tukipilareina ja mahdollistajina.

Puolustusvoimien työmäärä ja tehtäväkenttä on viime vuosina kasvanut merkittävästi turvallisuusympäristön muutoksen sekä Nato-jäsenyyden myötä. Meidän on varmistettava henkilöstön riittävyys myös kansainväli-

siin tehtäviin tulevina vuosina. Lisäksi tulevaisuudessa lisäkuormitusta aiheuttaa esimerkiksi asevelvollisuuden kehittäminen. Kannamme syvää huolta henkilöstömäärän riittävyydestä ja henkilöstön työssäjaksamisesta nykyisessä toimintaympäristössä.

On tärkeää, että sekä edellisessä puolustuselonteossa linjattu 500 henkilötyövuoden lisäys samoin kuin tuoreessa puolustuselonteossa linjattu 1 500 henkilötyövuoden lisäys saadaan toteutettua mahdollisimman ripeästi, jotta pystytään parhaalla mahdollisella tavalla sekä vastaamaan toimintaympäristön haasteisiin että tukemaan henkilöstön työssäjaksamista. Koulutetun ja osaavan henkilöstön saaminen osaksi suorituskyyä vie 2–3 vuotta, joten asiassa on syytä toimia viipymättä, ja valtion talousarviossa on varattava siihen riittävä rahoitus. Työssäjaksamisen näkökulmasta kiinnitämme huomiota myös Puolustusvoimien työaikalain päivittämisen tarpeeseen.

Yleinen asevelvollisuus on keskeinen osa Suomen puolustusratkaisua, sillä sen avulla tuotetaan laaja ja koulutettu reservi, joka mahdollistaa koko maan puolustamisen. Pidämme tärkeänä, että yleisen asevelvollisuuden arvostuksesta pidetään huolta myös jatkossa. Varusmiehet ovat kyselytutkimuksissa olleet pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä palveluskokemukseensa, mikä kertoo järjestelmän vahvuudesta. Positiivista on, että kotiutuneiden varusmiesten maanpuolustustahto on korkealla tasolla ja että he ovat yleisesti tyytyväisiä armeija-aikaansa. Jotta asevelvollisille voidaan myös jatkossa varmistaa hyvä palveluskokemus, tulee huolehtia siitä, että varusmiehet saavat ammattitaitoista koulutusta, että kasarmit ovat terveitä ja että asevelvollisille kuuluvat taloudelliset etuudet ovat asianmukaisella tasolla. Asevelvollisille kuuluvia taloudellisia etuuksia tulee edelleen uudistaa ja saattaa ajan tasalle eduskunnan tahdon mukaisesti.

Asevelvollisuusjärjestelmää on tulevina vuosina kehitettävä tasa-arvoisemmaksi parlamentaarisen työryhmän suositusten mukaisesti, mikä edellyttää myös riittäviä taloudellisia resursseja. Uudistusta valmisteltaessa on huomioitava maanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden tarpeet sekä kansantaloudelliset vaikutukset laaja-alaisesti uhkarvioon perustuen. Uudistukseen liittyy lisäpanostus-

tarpeita erityisesti kouluttajien sekä toimitilojen riittävän määrän turvaamiseksi.

Reserviläiset muodostavat valtaosan Suomen sodan ajan vahvuudesta. Pidämme tärkeänä, että hallitus on esittänyt reservin yläikärajan nostoa, mikä mahdollistaa reservin kasvattamisen tulevina vuosina noin miljoonaan reserviläiseen. Kiinnitämme kuitenkin myös huomiota kertausharjoitusten merkitykseen reserviläisten osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Hallituksen talousarvioesityksessä arvioidaan, että vuoden 2026 määrärahoilla pystyttäisiin kouluttamaan 25 000 reserviläistä, kun tavoitteena tulisi olla noin 30 000. Erityisesti nykyisessä turvallisuustilanteessa on tärkeää, että koulutusmäärät pystytään pitämään toimintaympäristön vaatimalla tasolla. Siksi onkin keskeistä, että puolustusbudjetissa varataan riittävästi määrärahoja kertausharjoitusten toteuttamiseen. Kertausharjoitusten riittävän tason mahdollistamiseksi tarvitaan myös lisää Puolustusvoimien pysyvään henkilöstöön kuuluvia kouluttajia. Sopimussotilailla ei ole samaa osaamista ja oikeuksia kuin ammattisotilailla, joten sopimussotilailla ei voida täysin paikata pysyvän henkilöstön tarvetta.

Myös kriisinhallintaveteraaneille on pystyttävä turvaamaan oikeanlainen ja oikea-aikainen tuki ja tarvittavat kuntoutustoimet, jotta arkeen palaaminen onnistuu mahdollisimman hyvin. Pidämme tärkeänä, että kansallinen veteraanikeskus saadaan mahdollisimman pian toimintaan, jotta tukitoimia saadaan koottua yhteen ja vahvistettua. Samalla on huolehdittava sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden riittävästä koulutuksesta, jotta kriisinhallintaveteraanit saisivat sellaista palvelua, jota he tarvitsevat ja johon he ovat oikeutettuja.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset on turvattava

Vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta täydentää yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Siksi sen toimintaedellytyksistä on tärkeää huolehtia etenkin nykyisessä turvallisuustilanteessa. Kiinnostus vapaaehtoista maanpuolustustoimintaa kohtaan on kasvanut, ja erityisesti Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) määräraha-

paineet ovat viime aikoina kasvaneet niin lisääntyneen kysynnän kuin myös yleisen kustannustason nousun myötä. Tässä valossa onkin kestävämpiä, että hallituksen talousarvioesityksessä maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen tukemiseen esitetään 9,995 miljoonaa euroa, josta MPK:n osuus on noin 8,5 miljoonaa euroa eli 0,8 miljoonaa euroa vähemmän kuin kuluva vuoden talousarviossa, vaikka tarpeet ovat kasvaneet. Pidämme tärkeänä turvata MPK:lle ja muille vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöille riittävä rahoitus jo talousarvioesityksessä, jotta rahoitus on paremmin ennakoitavissa. Kyseessä on koko puolustusbudjetin näkökulmasta pieni summa, mutta sillä on valtavan tärkeä merkitys.

Kotimaisen puolustus- teollisuuden vahvistami- nen osana sotilaallista huoltovarmuutta

Kotimaisen puolustusteollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen on vallitsevassa tilanteessa ensiarvoisen tärkeää paitsi kansallisen puolustuksemme ja sotilaallisen huoltovarmuutemme turvaamiseksi myös kansantalouden näkökulmasta. Puolustusmenoja kasvatettaessa on tärkeää, että hankintoja tehdään Suomesta silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista. Samaan aikaan on myös pystyttävä edistämään suomalaisen puolustusteollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä. Mahdollisimman suuren lisäarvon tuottamiseksi kiinnitämme huomiota myös ennen kaikkea TKI-toiminnan tärkeyteen sekä kaksikäyttötekniikan sovelluksiin.

Ukrainan tukea jatkettava niin kauan kuin on tarpeen

Venäjän täysimittainen hyökkäys Ukrainaan jatkuu neljättä vuotta. Koko Ukrainan sodan ajan Suomi on vahvasti osana Euroopan unionia ja muuta kansainvälistä yhteisöä tuominut Venäjän hyökkäyksen ja tukenut Ukrainaa puolustustaistelussa Venäjää vastaan. Niin kauan kuin sota jatkuu, Ukrainan tukea tulee jatkaa ja vahvistaa. Tämä on keskeistä koko Euroopan turvallisuuden näkökulmasta. Erityisen suuri tarve on puolustusmateriaalille, jota Suomi on tähän mennessä toimittanut Ukrainalle yhteensä lähes kolmen miljardin arvosta. Suomen on jatkettava määrätietoisesti Ukrainalle annettavaa materiaali- ja koulutustukea samaan tapaan kuin tähänkin asti.

SDP:n vaihtoehto

- Pidämme tärkeänä, että Suomi on sitoutunut täyttämään Natossa yhteisesti sovitun tavoitteen puolustusmenojen nostamisesta 3,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2035 mennessä.
- Tavoitteen saavuttamiseksi on tärkeää käsitellä parlamentaarisesti sekä maanpuolustuksen pitkän aikavälin tarpeita ja kehittämistä uhkarvioon perustuen että sitä, miten kasvavat puolustusmenot tulevana vuosina rahoitetaan. Näin pystytään turvaamaan myös ihmisten arjen palvelut.
- Turvaamme Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen riittävän rahoituksen siirtämällä 2 miljoonaa euroa Puolustusvoimien toimintamenojen momentilta maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukimomentille.
- Jatkamme ja vahvistamme Ukrainan tukea puolustustaistelussa Venäjää vastaan niin kauan kuin se on tarpeen.

Suomi on vahvempi osana kansainvälistä yhteisöä

Euroopan unioni on Suomelle tärkeä yhteisö. Jaamme yhteisen arvopohjan ja käymme kauppaa yhteisillä sisämarkkinoilla. EU on meille myös keskeinen ulkopoliittinen vaikutuskanava. Vahva ja toimintakykyinen unioni edellyttää turvallisuuden, kilpailukyvyn, talouskasvun ja työllisyyden vahvistamista sekä eriarvoisuuden vähentämistä ja unionin yhteisten arvojen suojelemista.

Kansainvälinen toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on perustavanlaatuisesti muuttanut Euroopan turvallisuusympäristöä. Turvallisuusuuhkia ovat sotilaallisen voimankäytön lisäksi hybridi- ja kyberuhat sekä kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvat iskut. Globaaleihin haasteisiin kuten ilmastomuutokseen ja luontokatoon vastaaminen edellyttää kansainvälistä yhteistyötä. Pariisin ilmastosopimus ja YK:n kestävän kehityksen ohjelma Agenda2030 asettavat kehyksen EU:n sisäiselle ja ulkoiselle toiminnalle. EU:n on jatkettava Ukrainan tukemista sen käydessä puolustus-taistelua niin pitkään kuin tarpeellista.

EU:n strategista autonomiaa ja kriisinkestävyyttä eli resilienssiä on kehitettävä niin puolustuksen, talouden kuin teknologian osalta. EU:n omaa puolustuskykyä ja puolustusteollisuutta on vahvistettava ripeästi. Unionin omaan puolustusteollisuuteen investoiminen on perusteltua myös talouden kannalta. Kokonaisturvallisuutta on vahvistettava vastaamaan monimuotoisiin turvallisuusuhkiin. Investoinnit kaksikäyttöteknologiaan ovat perusteltuja

sekä turvallisuuden että talouden näkökulmasta. Unionin talouskasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä on vahvistettava ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi, eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentämiseksi sekä strategisen autonomian vuoksi.

Kilpailukyvyn kannalta keskeistä on korkealaatuiseen osaamiseen, innovaatioihin ja uusiin teknologioihin ja digitalisaatioon investoiminen. Taloudellista turvallisuutta ja teknologista suvereniteettia on edistettävä ja tuotanto-ketjuja hajautettava.

EU:lla on laaja kauppasopimusverkosto, jota tulee edelleen laajentaa uusilla sopimuksilla tukemaan yritysten vientiä ja investointeja. EU:n Global Gatewayn tuomat investointimahdollisuudet on hyödynnettävä. Samanaikaisesti unionin sisämarkkinoita on kehitettävä ja kaupan esteitä purettava.

Digitaalinen ja vihreä kaksoissiirtymä asettaa raamit talouskasvulle, kilpailukyvylle ja uusien työpaikkojen luomiselle. Vihreä siirtymä on toteutettava sosiaalisesti oikeudenmukaisesti. Talouskasvua ja kilpailukykyä on vahvistettava ilman heikennyksiä työntekijöiden oikeuksiin ja työolosuhteisiin. Sosiaalisten oikeuksien on oltava keskiössä rakennettaessa vahvempaa unionia.

Osana neuvotteluja EU:n seuraavasta monivuotisesta rahoituskehystä 2028–2034 on tarkasteltava unionin

omien varojen järjestelmän uudistamista ja uusien omien varojen käyttöönottamista. Uusia omia varoja puoltaa se, että samaan aikaan, kun kerrytetään tuloja EU:n budjettiin, voidaan edistää esimerkiksi unionin yhteisiä ilmasto- ja ympäristötavoitteita. Unionin seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä ja EU-varojen jakokriteereissä on myös huomioitava Suomen maantieteellinen sijainti EU:n itäraja- valtiona ja turvallisuusympäristön muutoksista aiheutuneet seuraukset unionin itärajalla sijaitseville valtioille.

Suuriin turvallisuusuhkiin vastataan tehokkaimmin yhdessä

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisiä periaatteita ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia.

Juuri nyt ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti, ja meitä haastavat monet globaalit ilmiöt sodista ja konflikteista epävakautteen, köyhyyteen ja eriarvoisuuteen. Myös kyber- ja hybridiuhat sekä pandemiat on otettava lukuun. Perustavanlaatuisia, ihmiskunnan yhteisiä haasteita ovat ilmastomuutos, luontokato sekä taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys.

Monenvälistä ja sääntöpohjaista järjestelmää kyseenalaistetaan. Kansainvälistä oikeutta rikotaan sotilaallisella

voimankäytöllä ja protektionistinen kauppapolitiikka on osa suurvaltakilpailua.

Monimuotoisiin ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta keskeisiin globaaleihin haasteisiin voidaan vastata parhaiten kansainvälisellä yhteistyöllä. Siksi on erityisen tärkeää tukea sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja monenvälistä yhteistyötä.

Kehitysyhteistyö on myös turvallisuustyötä

Kehitysyhteistyö on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Sen tärkeimpinä tavoitteina tulee olla köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen, ilmastotoimien, koulutuksen, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen sekä kestävä kehityksen edistäminen. Kehitysyhteistyö on ulkopoliittinen vaikutuskanava, jonka avulla voidaan rakentaa kaupallistaloudellisia suhteita globaalin etelän maihin ja avata vienti- ja investointimarkkinoita suomalaisille yrityksille.

Hallitus on tehnyt kuluvalle kaudella huomattavia leikkauksia kehitysyhteistyöhön. Vuodelle 2026 hallitus esittää vähennettäväksi 77 miljoonaa euroa varsinaisesta kehitysyhteistyöstä vuoden 2025 tasosta. Leikkaukset kohdistuvat monenkeskiseen sekä maa- ja aluekohtaiseen kehitysyhteistyöhön. Näin ne osuvat esimerkiksi monenkeskisen yhteistyön tukeen. Leikkaukset ovat pois työstä,

jota tarvitaan globaaleihin haasteisiin vastaamiseen, ja heikentävät myös Suomen ulkopoliittista vaikuttavuutta.

Esitämme säästöjen kohtuullistamista ja varsinaiseen kehitysyhteistyöhön 10 miljoonaa euroa enemmän kuin hallitus.

Arvion mukaan vuonna 2026 Suomen julkinen kehitysyhteistyö olisi kokonaisuudessaan noin 0,35 prosenttia BKT:stä ja vähiten kehittyneiden maiden (LDC, *least developed countries*) osuus noin 0,1 prosenttia BKT:stä. Talousarvioesitykseen ei ole sisällytetty LDC-rahoituksen seurantaa.

Huomioiden kuluvalle kaudella kehitysyhteistyöhön kohdistuneet leikkaukset pidämme tärkeänä, että eduskunnalle toimitetaan ulkoasianvaliokunnan edellyttämä raportti kehitysyhteistyörahoituksen vähennysten vaikutuksista.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja suunnitelmallisuuden kannalta on pyrittävä pitkäaikaisiin linjauksiin. Kestävää kehitystä kuten digitaalista ja vihreää kaksoissiirtymää vauhdittamaan tarvitaan yksityisen sektorin investointeja, jotka ovat perinteistä lahjamuotoista kehitysapua täydentäviä, eivät sitä korvaavia. Kehitysyhteistyösektorilla toimivien yritysten on kunnioitettava ihmisoikeuksia, mukaan lukien työntekijöiden oikeuksia, ja huomioitava yritystoiminnan ympäristövaikutukset.

Suomen edustustoverkosto ja viennin edistäminen

Suomen edustustoverkosto edistää kansainvälisellä kentällä maamme ulko- ja turvallisuuspoliittisia tavoitteita ja Suomen etuja. Kansainvälisen toimintaympäristön muuttuessa on edustustoverkosta päivitettäessä arvioitava, kuinka edustustoverkosto vastaa geopoliittiseen muutokseen ja tukee kaupallistaloudellisten suhteiden rakentamista ja suomalaisyritysten kansainvälistymistä sekä viennin edistämistä.

SDP:n vaihtoehto

- Kohtuullistamme säästöjä ja lisäämme 10 miljoonaa euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.
- Palautamme LDC-maiden (*least developed countries*) rahoituksen seurannan valtion talousarvioon.
- Kehitämme Suomen edustustoverkosta vastaamaan muuttuvaan geopoliittiseen toimintaympäristöön ja tukemaan kaupallistaloudellisten suhteiden rakentamista ja suomalaisyritysten kansainvälistymistä sekä viennin edistämistä.

Parempi huominen

Jotta huominen on parempi kuin tänään, on Suomen oltava rohkea ilmastotyössään. Ilmastotavoitteet ovat lupaus tämän päivän lapsille siitä, että aikanaan myös heidän lapsensa saavat kokea Suomen ainutlaatuisen luonnon ihmeet. Me panostamme luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastotekoihin, sillä ilman niitä ei ole kestävää taloutta eikä hyvinvoivaa Suomea. Kun Suomi on ilmastotyön edelläkävijä, hyötyvät myös maamme uutta vihreää kasvua innovoivat yritykset.

Ilmastotavoitteesta on pidettävä kiinni

Suomen elinkeinoelämä on SDP:n tavoin vahvasti sitoutunut vihreään siirtymään ja ilmastolain kansalliseen hiilineutraaliustavoitteeseen vuoteen 2035 mennessä. Myös kansalaisten tuki kunnianhimoiselle ilmastopolitiikalle on vahvaa. Hallituksen ilmastopoliittinen linja – tai pikemminkin sen puute – on vakava uhka niin yritysten toimintaympäristölle, Suomen kansainväliselle uskottavuudelle kuin tulevien sukupolvien oikeudelle elinkelpoiseen ympäristöön.

Toimettomuus ilmasto- ja luontopoliitikassa on riski, joka heikentää Suomen taloutta, hyvinvointiyhteiskunnan kestävyyttä ja kykyämme vastata kiihtyvään luontokatoon ja ilmastomuutokseen. Kun julkiset resurssit niukkenevat, on entistä tärkeämpää kohdentaa ilmastotoimet vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Lisäksi on harkittava uusia lainsäädännön keinoja ohjata päästövähennyksiin.

Suomen nettopäästöt eivät ole vähentyneet yli kolmeen vuosikymmeneen, vaikka fossiilisia päästöjä on onnistuneesti leikattu. Syynä on maankäyttösektorin kasvavat päästöt. Kustannustehokkaita ratkaisuja, kuten turve- maapeltojen käytön ohjaamista, suometsien ravinnetilan parantamista ja jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen edistämistä, ei ole otettu käyttöön riittävässä mittakaavassa.

Suomen talouden tärkeän kivijalan, metsäteollisuuden, arvonalisää tulisi kasvattaa. Talousarvioesityksestä puuttuvat täysin kannusteet puunjalostusasteen nostamiseksi ja uusien, innovatiivisten tuotteiden viemiseksi teolliseen tuotantoon. Verotuksen tulee ohjata raaka-aineita korkeamman jalostusarvon käyttöön. Tämä tukisi siirtymää pois polttamiseen perustuvasta energiantuotannosta.

Kumpi kuulostaa reilummalta?

Hallituksen linja: Hallitus heikentää Suomen mahdollisuuksia saavuttaa ilmastotavoitteensa. Hallituksen hidastelu on ajamassa maamme tilanteeseen, jossa voimme joutua ostamaan kalliita päästöoikeuksia muilta EU-mailta. Suomen ainutlaatuisen luonnon säilyttäminen tuleville sukupolville näyttää unohtuneen. Menetettyä monimuotoisuutta ei myöhemmin saa takaisin. Epäjohdonmukainen ilmastopoliittikka heikentää suomalaisten yritysten mahdollisuuksia investoida vihreään siirtymään. Kotimaisten innovaatioiden menestystarinat uhkaavat jäädä syntymättä. Kun Suomen vihreän teknologian yritykset eivät voi koetella siipiään kotimaassa, niiden on vaikeampi ponnistaa kansainvälisille markkinoille.

SDP:n linja: Me emme tingi ilmastotavoitteesta. Edistämme liikenteen vihreää siirtymää pitämällä kiinni jakeluvoitteen, mutta turvaamme välttämättömän työmatkaliikenteen laajennetulla verovähennysoikeudella. Me panostamme kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen, jotta jokaisella on mahdollisuus valita itselleen sopivin liikkumistapa. Luomme yrityksille vihreän siirtymän investointikannustimia, jotka rahoitetaan karsimalla tehottomia ja ympäristölle haitallisia yritystukia. Suomalaista luontoa, kansallismaisemaamme, on puolustettava. Kohdennamme luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastotekoihin erillisen rahoituspaketin.

SDP esittää useaan kertaan selvitetyn maankäytön muutosmaksun säätämistä. Se hillitsisi metsäkatoa, vahvistaisi päästöohjausta ja toteuttaisi aiheuttaja maksaa-periaatetta. Samalla se toisi lisätuloja valtiontalouteen. Fossiilitaloutta ylläpitäviä verotukia on myös leikattava määrätietoisesti.

Liikenteen päästövähennysten vesittäminen vaarantaa EU-tavoitteet

EU:n taakanjakosektorin 50 %:n päästövähennystavoite vuoteen 2030 mennessä on vaarassa. Hallitus on laskenut liikenteen biopolttoaineiden jakeluvuoroitetta ja aikoo alentaa fossiilisten polttoaineiden verotusta 100 miljoonalla eurolla kahdessa vuodessa. Vuoden 2026 budjetissa hiilidioksidiveron laskun vaikutus on 42 miljoonaa. Tämä ei ainoastaan heikennä päästöohjausta, vaan voi johtaa siihen, että Suomi joutuu palauttamaan EU:n elpymis- ja palautumistukiväline RRF:n kautta jo saatua rahoitusta.

Edistämme joukkoliikennettä sekä kävelyä ja pyöräilyä

Joukkoliikenne ja liikenteen palvelut ovat tärkeä osa kestävää liikennejärjestelmää. Hallituksen talousarvioesityksessä nämä jäävät kuitenkin valitettavan vähälle huomiolle, sillä rahoitustaso on pysynyt viime vuosina samana, vaikka liikenteen kustannukset ovat kasvaneet. Nykyisen rahoituksen riittämättömyys haastaa erityisesti ELY-keskusten kilpailuttaman haja-asutusalueiden joukkoliikenteen järjestämistä, ja käytännössä useita vuoroja on jouduttu riittämättömän rahoituksen vuoksi lakkauttamaan. Hallitusohjelmassa hallitus leikkasi harkinnanvaraisten ilmastoperusteisten toimien 13 miljoonan euron rahoituksen, jota olisi voitu hyödyntää joukkoliikenteen kehittämisessä.

Joukkoliikenteen kehittämiseen tulisi tässä tilanteessa panostaa. Parempaa joukkoliikennettä kehittämällä voidaan edistää talouskasvua sekä alueellista kehitystä. Joukkoliikenteen käytön lisääntyessä myös liikenteen päästöt pienenevät, mikä helpottaa liikenteen ilmastotavoitteisiin pääsemistä. Joukkoliikenne on monelle myös kustannus-

tehokas vaihtoehto liikenteen kustannusten kasvaessa. Samaan aikaan Suomen väestö vanhenee ja palvelut keskityvät, joten erityisesti harvaan asutuilla seuduilla on tarve uudennaisille ratkaisuille. Joukkoliikenteen kehittämiseksi ja uusien joukkoliikennekokeilujen toteuttamiseksi ehdotamme 13 miljoonan euron lisärahoitusta.

Myös kuntien kanssa yhdessä toteutettavien kävelyä ja pyöräilyä edistävien hankkeiden rahoitus on jäänyt hallitukselta pitkälti huomiotta huolimatta siitä, että hallitusohjelmassa on linjattu tavoitteeksi kävelyn ja pyöräilyn edellytysten ja liikenneturvallisuuden parantaminen. Kävelyn ja pyöräilyn edistämällä on monia positiivisia vaikutuksia. Arkiliikunnan lisääminen edistää kansanterveyttä ja ehkäisee riskiä sairastua kansantauteihin sekä parantaa mielenterveyttä. Kansanterveyshyötyjen lisäksi kävelyä ja pyöräilyä edistävät hankkeet parantavat liikenneturvallisuutta ja edistävät koulu- ja työmatkapyöräilyä sekä matkailua. Toimiva ja turvallinen kevyen liikenteen verkosto on tärkeä osa toimivaa ja kestävästä yhdyskuntarakennetta, jossa ihmiset voivat lyhyillä matkoilla hyödyntää kevyttä liikennettä osana arkeaan. Rahoitukselle saadaan myös vaikuttavuutta, sillä hankkeet toteutetaan yhteistyössä kuntien kanssa 50/50-maksuosuusperiaatteella.

Positiivista on, että kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen suunnattujen avustusten rahoitus nousee hallituksen talousarvioesityksessä 1,2 miljoonalla eurolla kuluvaan vuoden talousarvioon verrattuna. Se ei kuitenkaan riitä paikkaamaan jo aiempina vuosina hallitusohjelmaleikkauksen vuoksi syntynyttä vajetta suhteessa tavoitetilään. Ei myöskään ole kestävä, että rahoitustaso vaihtelee vuorovuosin tällä lailla. Hallituksen leikkaukset ovat vieneet rahoituksen niin matalalle tasolle, ettei avustushakua kannata enää järjestää edes vuosittain. Esitämme 500 000 euroa lisää kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen kunnille myönnettävien avustusten rahoitukseen vuodelle 2026.

Luontokato on aikamme kriisi, johon on vastattava

Luontokato uhkaa ihmisten hyvinvointia, talouden perustaa ja turvallisuutta. Ennallistamisasetuksen toimeenpano ja

luonnonsuojelun rahoitustarpeet kasvavat samalla, kun julkisen talouden tilanne on vaikea. Tärkeimpiä vapaaehtoiseen suojeluun tähtääviä HELMI- ja METSO-ohjelmia tulee vahvistaa, mutta samaan aikaan on tehtävä lainsäädännöllisiä toimia luontokadon hidastamiseksi.

SDP esittää ilmastolain kaltaista luontolakia, joka toisi luonnonsuojeluun pitkäjänteisyyttä ja oikeudellista selkänöjää. Esitys on ollut mukana SDP:n vaaliohjelmassa ja vaihtoehtobudjeteissa, ja sen valmistelulle on olemassa kattava pohja. Lisäksi luontoarvomarkkinoita täytyy kehittää edelleen sekä muita kannustimia hyödyntää. Esimerkiksi ekologisen kompensaation tulisi olla luonnonsuojelulaissa velvoittava vapaaehtoisuuden sijaan.

Lisäksi valtion vanhat ja luonnontilaiset metsät tulee suojella tieteellisesti perustelluilla, kattavilla kriteereillä. Metsälakia on päivitettävä tukemaan ilmasto- ja luontotavoitteita, esimerkiksi tuomalla metsänhoidon suosituksia osaksi lainsäädäntöä.

Yritystuet on uudistettava tukemaan vihreää siirtymää

Valtion tukipolitiikan, kuten investointien yleensä, tarkoitus on luoda mahdollisuuksia uudelle kasvulle ja tulevaisuutemme turvaamiselle. Kannattamattomien yritystukien karsiminen 141 miljoonalla eurolla vuosina 2026–2027 on askel oikeaan suuntaan, mutta riittämätön. Vuonna 2026 yritystukia vähennetään vaatimattomalla 31 miljoonalla eurolla. Samalla kun verotukien karsiminen jää sivurooliin, leikkaa hallitus kuitenkin toimivista tuista, kuten energiatuesta. Hallitus on myös romuttanut puhtaan siirtymän tuen – ilmastopoliittisesti merkittävimmän yritystuen ja hallituksen ilmastopoliitiikan selkänöjan.

SDP tukee suurten investointien verohyvityksen laajentamista hiilidioksidin talteenottoon ja hyötykäyttöön, mutta pitää tuen alarajaa liian korkeana pk-yritysten näkökulmasta. Energiatukien myöntövaltuuksia on leikattu rajusti – vuoden 2026 budjetissa niitä on alle 10 miljoonaa euroa.

Maamme vesistöt tarvitsevat suojelua

Itämeren ja monien sisävesien tila on heikko. Rehevytymisen, tummuminen ja ravinnekuormitus uhkaavat niin vesiluonnon monimuotoisuutta kuin virkistyskäyttöä ja matkailua. SDP esittää vesilain uudistamista purojen suojelun tehostamiseksi ja kalatalousvelvoitteiden ulottamiseksi myös pieniin patoihin ja ns. nollavelvoitelaitoksiin.

SDP:n ilmastopaketti

- Pidämme kiinni Suomen 2035 hiilineutraalius-tavoitteesta. Tavoite voidaan saavuttaa talous-kasvun lisääntyessä ja hyvinvoinnin kasvaessa.
- Korotamme liikenteen biopolttoaineiden jakelu-velvoitetta, jotta ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa.
- Lisäämme energiatuen myöntövaltuutta.
- Joukkoliikenteen kehittämiseksi ja uusien joukkoliikennekokeilujen toteuttamiseksi esi-tämme 13 miljoonaa euroa lisää rahoitusta.
- Edistämme kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä kun-nille myönnettävien avustusten kautta lisäämällä rahoitukseen 500 000 euroa.
- Toteutamme korjausrakentamisen paketin. Määräaikainen korjausrakentamisen tuki paran-taa asuntojen energiatehokkuutta ja pienentää ilmastopäästöjä.
- Otamme käyttöön maankäytön muutosmaksun ensivaiheessa rakentamisen alle jäävillä alueilla. Näin hillitään metsäkatoa ja vähennetään pääs-töjä.
- Polttoon perustuvan energiatuotannon verotukia tulee maltillistaa pitkäjänteisellä ja kestävällä ohjelmalla koskien kaikkea polttoa.
- Säädämme luontolain, joka turvaa luonnon monimuotoisuutta ilmastolain tapaan.
- Vahvistamme HELMI- ja METSO-suojeluohjel-mien sekä Metsähallituksen luontopalveluiden resursseja.
- Suojelemme valtion vanhoja ja luonnontilaisia metsiä tieteellisin kriteerein.
- Päivitämme metsälain tukemaan ilmasto- ja luontotavoitteita.
- Uudistamme vesilain purojen ja vaelluskalojen suojelun tehostamiseksi.
- Teemme ekologisesta kompensatiosta luonnonsuojelulaissa velvoittavaa vapaaehto-suuden sijaan ja loisimme edellytyksiä luonnon-arvomarkkinoille.
- Vahvistamme vesiensuojelua ja NOUSU-ohjelmaa.
- Lakkautamme energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuen, joka ei ohjaa tarpeeksi uusiin investointeihin, vaan ylläpitää vanhoja rakenteita.
- Puutumme fossiilitaloutta ylläpitäviin verotukiin: lakkautamme turpeen verotuen ja poistamme maatalouden energiaveron palautuksen fossiili-sen energian osalta. Fossiilisten polttonesteiden valmisteveron alennusta ei toteuteta.
- Laajennamme lahjoitusten verovähennysoikeutta koskemaan myös ympäristö- ja luonnonsuojelu-järjestöjä.

Maataloustuet on kohdistettava oikeudenmukaisesti

Suomalainen maatalous on osa huoltovarmuuden ketjua. Hallituksen päätös olla leikkaamatta ruokaa tuottavasti maataloudesta on kannatettava. Samaan aikaan hallitus kuitenkin jättää selvittämättä ja hyödyntämättä tehostamistoimet, jotka ovat myös maataloussektorille perusteltuja ja välttämättömiä. Hallitukselta puuttuu rohkeutta uudistaa maataloustukia tai edes selvittää, onko nykyinen järjestelmä oikeudenmukainen, jos tukia voi vuodesta toiseen nostaa myös tila, joka ei tuota rehua tai ruokaa markkinoille.

Hallituksen panostukset maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, tukijärjestelmän oikeudenmukaisemmaksi kohdentamiseksi ja ruokajärjestelmän kestävyysparantamiseksi ovat riittämättömiä. Hallitus on maatalouden osalta unohtanut lainsäädännön kehittämisen ja määrärahojen uudelleenkohdentamisen työkalupakistaan. Toimettomuudesta kärsivät ennen kaikkea suomalaiset tuottajat. Kyse on suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuudesta sekä ruokajärjestelmämme kestävydestä sekä oikeudenmukaisuudesta vaikeassa valtiontalouden tilanteessa.

Vuonna 2026 viljelijätukia maksetaan talousarvioesityksen mukaan yhteensä 1 718 miljoonaa euroa eli saman verran kuin vuonna 2025 ja vuosina 2020–2024 keskimäärin. EU rahoittaa vuoden 2026 viljelijätuista 44 % eli yhteensä 752 miljoonaa euroa, ja Suomen valtion osuus on 56 % eli yhteensä 966 miljoonaa euroa. SDP:n mielestä on tärkeää, että maatalouspolitiikan ytimenä on edelleen ja jatkossa ruuantuotanto. Tämän tulee myös näkyä maataloustukien kohdentamisessa nykyistä paremmin.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan jo vuonna 2024 saaman asiantuntija-arvion mukaan maatalouden myyntituloja vuonna 2020 ei ollut 13 100 tilalla, joista kuitenkin noin 10 000 on vastaanottanut valtion tai muita tukia yhteensä noin 86 miljoonan euron edestä. Miksi hallitus kieltäytyy selvittämästä näiden tilojen tilannetta ja tukimäärien

tasoa tarkemmin? Suomalaisilla on oikeus luottaa, että verovarot käytetään oikeudenmukaisesti ja viljelijöillä on oltava luottamus siihen, että tukijärjestelmämme toimivat reilusti ja kuten pitää.

Elintarvikevienti lisää uudistumista ja huoltovarmuutta

Kotimaisen maatalouden uudistamista on jatkettava niin, että käytössä on monipuolinen keinovalikoima etenkin kasvinjalostusta ja uusien geeniteknologioiden mahdollisuuksia hyödyntäen. Lisäksi uudistuksia tarvitaan maaperän vesitalouden parantamisen, digitalisaation ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin kehittämisen osalta. TKI-toiminta ja uusien ruuantuotantoteknologioiden kehittäminen osana koko ruokajärjestelmää on keskeistä. Kiertotalouden ratkaisut täytyy ottaa keinovalikoimaan laajasti muun muassa ravinnerierrätyksen alalla samalla huoltovarmuutta parantaen. Olennaista on, että samaan aikaan ruuantuotannon markkinalähtöisyyttä, arvonalisää sekä tukipolitiikkaa kehitetään.

Viennissä selkeä panostus lisäarvotuotteisiin ja samalla maataloustukien kehittäminen selkeämmin tulosperusteiseksi on välttämätöntä. Vaikka tukien uudistaminen on osa laajempaa kokonaisuutta ja ratkaistaan monin osin EU-tasolla, voidaan myös kotimaan ratkaisulla lisätä tukien kustannustehokkuutta. Elintarvikeviennin edistäminen on pitkäjänteistä työtä ja määräaikaishankkeilla ei päästä kestävään lopputulokseen.

Maatalouden huoltovarmuutta tulee parantaa edelleen etenkin siltä osin, kun tuotanto on riippuvainen ulkomaisista tuotantopanoksista. Vaikka käytetyistä elintarvikkeista 80 % on kotimaisia, niiden tuottamiseen tarvitaan monia tuontipanoksia, kuten täydennysvalkuaista, öljyä, lannoitteita ja kasvinsuojeluaineita, koneita ja laitteita sekä niiden

varaosia. Esimerkiksi tehokkaampi ravinteiden kierrätys lisäisi huoltovarmuutta ja vähentäisi painetta käyttää tuontilannoitteita sekä edistäisi vihreää siirtymää. Hallituksen toimenpiteet huoltovarmuuden parantamiseksi ja riippuvuuden vähentämiseksi ulkomaisista tuotantopanoksista ovat vähäisiä.

Mikäli elintarvikevientiä halutaan kasvattaa kestävästi ja saavuttaa asetettu kasvutavoite, olennaista on pitkäaikainen sitoutuminen sekä elintarvikeyrityksiltä että valtiolta. Epävarmuus vienninedistämispalvelujen jatkuvuudesta vaikuttaa negatiivisesti yritysten investointihalukkuuteen.

Eläinten hyvinvointia ei voi sivuuttaa

SDP on aiemmin linjannut puoluekokouksessaan, että turkistarhaus tulee kieltää Suomessa ja EU-maissa riittävällä siirtymäajalla. Ensivaiheessa esitämme, että osana julkisen talouden sopeutustoimia tuottajien lomituskorvauksista luovutaan, koska kyse on markkinaehtoisesta toiminnasta. Pitkällä aikavälillä turkistarhauksen kieltäminen tuo merkittävät säästöt valtiontalouteen, kun esimerkiksi eläintautilain mukaisia korvauksia ei tarvitse enää maksaa. Ruokaviraston mukaan esimerkiksi vuonna 2024 korvauksia viranomaisen lopettamista turkiseläimistä tuli maksettaviksi yhteensä 50,7 miljoonaa euroa.

Hallitus ei ole jatkamassa määräaikaisena alun perin perustetun eläinsuojeluasiamiehen virkaa. Virka päättyi vuoden 2023 lopussa. Eläinsuojeluasiamiehen virka perustettiin SDP:n aloitteesta vuonna 2011 koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa. Virka on ollut katkolla mm. pääministeri Sipilän kaudella, mutta Antti Rinteen hallitusohjelmassa viran jatkamisesta jälleen linjattiin. Määräaikainen ja vaalikausittain katkeava virka ei edistä työn jatkuvuutta. Eläinsuojeluasiamiehen virka tulee vakinaistaa ja sen nimi muuttaa eläinsuojeluvaltuutetun viraksi.

SDP:n vaihtoehto

- Selvitämme passiivisten maatilojen tukipolitiikkaa ja kohdennamme tuet aidosti aktiivisille tiloille, joilla on tuloja ruuan- tai rehuntuotannosta.
- Haluamme selvittää valtiovarainministeriön ehdottaman uudistuksen toteuttamisvaihtoehdot myyntitulorajan lisäämisestä tukia saaville tiloille ja tukien rajaamisesta päätoimisille tuottajille.
- Edistämme elintarvikevientiä ja sitä kautta huoltovarmuutta sinnikkäästi ja pitkäjänteisesti.
- Maatalouden huoltovarmuuden parantamisessa huomio täytyy kiinnittää riippuvuuden vähentämiseen ulkomaisista tuotantopanoksista ja lisätä kotimaisuusastetta lannoitteiden ja rehun tuotannossa.
- Lakkautamme turkistarhauksen siirtymäajalla.
- Perustamme eläinsuojeluvaltuutetun vakituisen viran koordinoimaan valtakunnallista eläinsuojelupolitiikkaa.

Sdp:n vaihtoehto valtion budjetiksi 2026, muutokset talousarvioon

SDP:n menosäästöt ja tulomuutokset

Toimenpide

Säästö miljoonaa

Teollisuuden sähköistämisen tuen lakkautus	150
Tasaleikkaus kaikista muista suorista yritystuista	100
Sairaanhoitovakuutuksen lääkäripalkkiot (Kela-korvaukset)	100
Kotihoidontuen rajaaminen alle 24 kk ikäisille ja sisarkorotukset	120
Maataloustukien rajaaminen markkinoille tuottamattomilta tiloilta	100
Osasairauspäivärahan käytön edistäminen	60
Jakamattoman varauksen pienentäminen	50
Lunastuslain korvausperusteet	5
Lomituskorvausten poisto ravi- ja ratsuhevosten osalta sekä turkistarhoilta	10
Hallinnon lisäsäästö 0,25 %	20
Työttömyysturvamenojen alempi taso (toimeentulokileikkauksen hylky)	50
Datakeskusten tuki	47

Tuloja lisäävä toimi

Arvo miljoonaa

Maankäytön muutosmaksu	100

Säästöt ja tulomuutokset yhteensä 912 M€

Verotus

Erotus vrt. hallitus M€

Ansiotuloverotus

-415 kokonaisuus

Tuloverotuksen ylimmän marginaaliveroasteen nykytaso	+506
Indeksikorotus kaikille tuloportaille	-185
Korotettu työtulovähennys nuorille, pitkäaikaistyöttömille ja yli 65-vuotiaille	-107
Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuuden palautus	-171
Pieni- ja keskituloisten työtulovähennyksen korotus	-200

Aikuiskoulutustuki 2.0, kompensatio tuloveroista	-50
Korotettu matkakuluvähennys	-59
Kotitalousvähennyksen kodinhoito- ja hoivapalveluiden korotettu korvausprosentti 60 %, muissa 40 %	-64
Työhuonevähennys ja polkupyöräedun verovapaus	-74
Asuntolainan määräaikainen korkovähennys ensiasunnoista	-8
Yksityishenkilöiden lahjoitusten verovähennys (ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt)	-3

Omistamisen ja varallisuuden verotus**+544 kokonaisuus**

Listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotuksen muutos	+268
Sijoitusvakuutusten vero	+120
Verovapaiden yhteisöjen 5 % lähdevero	+90
Kansainvälisen verosuunnittelun vaikeuttaminen arvonnousuverolla	+25
Metsävähennyksen korotuksen poisto	+23
3 %-yksikön korotus yli miljoonan euron perintöihin ja alarajan nosto 40 000 euroon	+10
Metsälahjavähennyksen poisto	+8
Varainsiirtoveron reilumpi malli	Kustannusneutraali

Yritysverotus**-65 kokonaisuus**

Konsernien korkovähennysoikeuden rajaus	+100
TKI-vähennyksen laajennus innovaatiotoimintaan	-50
Datakeskusten sähköveroluokka nykytasolla	-47
Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuus	-20
Pienyrittäjien ALV-rajan korotus 30 000 euroon	-35
Mikroyrittäjän rekrytointituki 25 % verohyvitys ensimmäisen työntekijän palkkakuluista	-13
Vihreän siirtymän investointituen parempi malli	Ei vaikutusta 2026

Kulutus- ja energiaverot**+315 kokonaisuus**

14 % ALV-kanta pidetään ennallaan	+149
Oluen alkoholiveron korotus	+54
Suuripäästöisten autojen ajoneuvoveron kiristys	+50
Nestemäisten polttoaineiden valmisteveron nykytasoa	+42
Maatalouden energiaveron palautuksen poisto fossiilisilta polttoaineil	+30
Tullin ja postin toimet krääsätuonnin rajoittamiseksi (verotuottovaikutus)	+32
Turpeen verotuen leikkaus	+30
Jakeluvuoroituksen muutos	-72

Verotuksen muutokset yhteensä**+379 M€**

Palvelut ja hyvinvointialueiden rahoitus**492,4 M€****Toimenpide****Summa**

Vammaispalvelulaki turvataan	20
Vanhuspalveluiden henkilöstön riittävyys	51
Kuntouttavan työtoiminnan nykytaso	1,6
Päivystysten turvaaminen	23,4
Sote-henkilöstön erikoistumiskoulutuksen kertaleikkauksen hylky	15
Hoitotakuu palautetaan 14 vuorokauteen	96

Toimenpide**Summa**

Torjumme työttömyysturvan leikkaukset (yleistuki)	3
Työnhaun/palvelujen laiminlyöntisanktioiden kohtuuttomien kiristysten hylkäys	4
Toimeentulotuen leikkauksen hylky	107
Eläkeläisten asumistuen lievempi varallisuusharkinta	11
Sote-järjestöjen avustukset, lisäys	10
Indeksisidonnaisten menojen lisäys	25
Apteekkitalouden säästöjen kohtuullistaminen	15,4
Työttömyysturvaan lisätään 300 € suojaosa	56
Asumistukeen lisätään 200 € suojaosa	53

Toimenpide**Summa**

Laittomasti maassa oleskelevien terveyspalvelut	0,56
Sosiaalialan osaamiskeskusten lisärahoitus	0,2
Hoito- ja tutkimussäätiön rahoitus	0,2

Koulutus, kasvatus ja kulttuuri**122 M€****Toimenpide****Määrä**

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotuksen hylkäys	7
Yliopistot, perusrahoituksen turvaaminen	20,4
Yliopistojen valtionavustussäästön poisto	35,8
Ammattikorkeakoulut, perusrahoituksen turvaaminen	9,6
Ammattikorkeakoulujen valtionavustussäästön poisto	16,9
Evangelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon säästön kohtuullistaminen	5
Liikuntapaikkarakentamisen investointiavustuksien turvaaminen	2,4
Kulttuuritilojen investointiavustusten riittävyys	1,6

Jatkuvan oppimisen erillisavustuksen rahoitus	1,3
Ammatillinen koulutus, panostus lähiopetukseen	20
Oikeusministeriön avustusleikkausten kohtuullistaminen	2

Liikenne ja ympäristö

104,3 M€

Lisäykset

Määrä

Perusväylänpidon lisärahoitus	30
Ilmasto- ja luontopaketti	50
Yksityistieavustukset	8,7
Joukkoliikenteen kehittäminen, ilmastoperustaiset	13
Energiatuen valtuuksien lisäys 15 miljoonalla menovaikutus	2
Kävely ja pyöräilyn edistäminen	0,5
Eläinoikeusasiamiehen tehtävän rahoitus	0,1

Kunnat ja kehitysyhteistyö

110 M€

Erä

Määrä

Kuntien valtionosuudet, lisäys	100
Kehitysavun leikkausten kohtuullistaminen	10

Kertaluonteisten menojen kokonaisuus

250 M€

Rahoitus kohdentumattomat RRF rahat, hallituksen investointiohjelma, teollisuuspoliittinen varaus, Sitra ja Makera.

Kohde

Summa

Rakennusalan korjauspaketti	100
Erityisryhmien investointiavustus	30
Työperäinen maahanmuutto -paketti	5
Työttömyysturvalla opiskelun laajennus	30
Itäinen Suomi	15
Kasvutoimien ja työllisyystoimien kokonaisuus	70

Reilummin kohti kasvua

SDP:n muutosehdotukset valtion talousarvioon 2026

